

ȘCOALA NAȚIONALĂ DE STUDII POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE

ȘCOALA DOCTORALĂ MULTIDISCIPLINARĂ

Domeniul “Științe administrative”

**ROLUL PARLAMENTELOR NAȚIONALE
ÎN IMPLEMENTAREA HOTĂRÂRILOR
CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI**

TEZĂ DE DOCTORAT

Rezumat

Coordonator științific:

Prof.univ.dr. Irina MOROIANU ZLĂTESCU

Doctorand:

Alina Mihaela GRIGORESCU

BUCUREȘTI

2024

CUPRINS:

CAPITOLUL I	
CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE ȘI METODOLOGICE	7
1. 1. Cadrul contextual. Importanța cercetării	7
1. 2. Obiectivele cercetării	11
1. 3. Întrebările centrale și ipotezele de studiu	12
1. 4. Metodologia cercetării	17
1.5. Descrierea capitolelor	21
1.6. Conceptualizarea instrumentelor CtEDO în jurisprudență	26
1.7. Determinări la nivelul normei fundamentale naționale în urma jurisprudenței CtEDO	29
CAPITOLUL II	
ANVERGURA CONVENȚIEI EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI	30
2.1. Valoarea, rolul și forța Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților fundamentale în sistemul internațional de drept	30
2.2. Organisme instituționale prevăzute de Convenție prin care se realizează aplicarea dispozițiilor sale	39
2.2.1 Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE)	39
2.2.2. Comitetul de Miniștri (CM)	40
2.2.3. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO)	41
2.3. Principii, funcții și efecte dezvoltate de jurisprudența Curții	50
2.3.1. <i>Principiul res interpretata</i>	50
2.3.2. <i>Principiul subsidiarității</i>	53
2.3.3. <i>Principiul proporționalității</i>	58
2.3.4. Funcții și efecte dezvoltate de jurisprudența Curții	62
2.4. Sistemul Convenției, ca instrument constituțional european în materia drepturilor omului	70
2.5. Conflicte de natură principială instituite de jurisprudența Curții în raport cu autonomia națională	77
<i>Studiu de caz – Cauza Hirst v. Marea Britanie</i>	81

CAPITOLUL III

BUNA ADMINISTRARE REPREZENTATĂ ÎN SISTEMUL CONVENȚIEI	86
3.1. Interdisciplinaritate și complementaritate	86
3.2. Surse descriptive ale principiului bunei administrări în documentele Consiliului Europei	92
Statutul Consiliului Europei	92
Recomandări și rezoluții ale Comitetului Miniștrilor – Principii	93
3.3. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materie administrativă	100
3.4. Importanța interferenței și complementarității dintre sistemul Convenției și domeniul științelor administrative	104
3.5. Statutul Convenției la nivelul dreptului intern și în practica administrativă și judiciară a statelor membre	110
3.6. Adaptarea sistemelor administrative și normative naționale pentru complinirea standardelor Convenției	111

CAPITOLUL IV

METAMORFOZA SISTEMELOR CONSTITUȚIONALE ÎN RAPORT CU STANDARDELE EVOLUTIVE ALE CONVENȚIEI EUROPENE	139
4.1. Constituționalismul integrat	139
4.2. Determinări normative prevăzute la nivelul legilor fundamentale ale unor state membre ale Consiliului Europei	143
4.2.1. Belgia	146
4.2.2. Italia	155
4.2.3. Franța	160
4.2.4. Germania	167
4.2.5. România	173
4.2.6. Concluzii	177

CAPITOLUL V	
EXECUTAREA HOTĂRĂRILOR CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI	179
5.1. Repere administrative și procedurale	179
5.2. Consolidarea mecanismelor instituționale și procedurale de funcționare și executare a dispozițiilor Convenției prin protocoalele sale – reforme și corespondențe	181
5.3. Mecanisme procedurale de executare a hotărârilor pronunțate de instanța de la Strasbourg	188
5.3.1. Procedura administrativă a monitorizării executării hotărârilor CtEDO de către structurile internaționale prevăzute de Convenție	193
5.3.2. Procedura administrativă a monitorizării executării hotărârilor CtEDO la nivelul autorităților naționale prin Agentul guvernamental	201
 CAPITOLUL VI	
IMPLICAREA PARLAMENTELOR NAȚIONALE ÎN IMPLEMENTAREA STANDARDELOR CONVENȚIEI EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ȘI ÎN EXECUTAREA HOTĂRĂRILOR CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI	207
6.1. Documente centrale la nivelul instituțiilor Consiliului Europei	207
6.2. Rolul parlamentelor naționale în punerea în executare a hotărârilor CtEDO prin legiferare	215
6.3. Rolul de control parlamentar asupra executivelor	218
6.3.1. Metoda rapoartelor anuale	220
6.3.2. Scrutinul regulat al parlamentelor asupra planurilor de acțiune și rapoartelor de acțiune ale executivelor	222
6.3.3. Metoda întrebărilor și interpelărilor	223
6.3.4. Metoda verificării compatibilității actelor normative emise de guverne și parlamente cu dispozițiile și standardele Convenției	225
6.4. Studiu de caz	226
6.4.1. Modelul britanic de control parlamentar al implementării	226

hotărârilor CtEDO asupra executivului	
6.4.2. România	230
Camera Deputaților	230
Senat	232
6.4.3. Studiu de caz – Executarea hotărârilor pronunțate de CtEDO – implicarea autorităților naționale	234
CAPITOLUL VII – CONSIDERAȚII FINALE ȘI CONCLUZII	263
BIBLIOGRAFIE	276
CAUZELE DIN CUPRINSUL CERCETĂRII	294

LISTĂ ABREVIERI

Alin.	-	alineat
Art.	-	articol
APCE	-	Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei
CEDO	-	Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale
c.	-	contra
CECO	-	Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
CEE	-	Comunitatea Economice Europene
CEEA	-	Comunitatea Europeană a Energiei Atomice
CJUE	-	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CoE	-	Consiliul Europei
CM	-	Comitetul de Miniștri
CtEDO	-	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
ECPRD	-	Centrul European de Cercetare și Documentare Parlamentară - European Centre for Parliamentary Research and Documentation
ECtHR	-	European Court of Human Rights
NATO	-	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
Par.	-	paragraf
Rec.	-	Recomandare
Res.	-	Rezoluție
UE	-	Uniunea Europeană
v.	-	versus

Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale este recunoscută ca fiind unul dintre cele mai eficiente instrumente internaționale de protecție a drepturilor omului din Europa. Mai mult, este unanim recunoscut faptul că democrația unui stat membru nu poate exista și funcționa în afara sistemului Convenției.

Sistemul internațional de drept modern și-a creat, după al Doilea Război Mondial, prin organizații emblematice, a căror existență dăinuie peste decenii, mecanisme universale de proclamare și prezervare a celor mai importante drepturi ale ființei umane. Un astfel de mecanism universal este actul istoric al *Declarației universale a drepturilor omului*¹, adoptat la 10 decembrie 1948 de către Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite.

Concepută ca un document-axă, care a inspirat crearea unor tratate internaționale sau convenții cu valoare juridică fundamentală, elaborată inițial ca un “*pact colectiv împotriva totalitarismului*”², este considerată ca fiind temelia jurisprudenței și infrastructurii instituționale europene moderne de protecție a drepturilor omului și libertăților fundamentale. Mai mult, *Declarația universală a drepturilor omului* este “*veritabila tablă de valori a cercetătorilor în științele sociale și comportamentale. Fiecare dintre cele treizeci de articole ale Declarației propune valori fundamentale, pe care omul de știință – fie el sociolog, psiholog, antropolog sau psihosociolog – trebuie să le afirme deschis în studiile sale*”³.

La rândul său, întemeiat pe unele dintre cele mai însemnate concepte fundamentale ale existenței umane, *dreptate, libertate, individualitate, ființă umană, protecție*, concepte care au preocupat constant gândirea umanității încă din zorii antichității, textul *Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale* (Convenția) a Consiliului Europei reprezintă corolarul evoluției școlilor și curentelor de gândire juridică succedate de-a lungul istoriei dreptului de la geneza sa, măsura profunzimii evoluției în timp a acestor concepte, a inalienabilității, universalității, interdependenței și indivizibilității lor, dar și a valorii și competenței sistemului juridic european de conservare și salvagardare a conținutului juridic al acestor concepte.

---

¹În legătură cu evoluția istorică și importanța Declarației Universale a Drepturilor Omului, a se vedea Irina Moroianu Zlătescu, *The universal declaration of human rights - past, present, and future* – în *Law Review*, Supliment, 2022, pp. 5-13

² Ed Bates, *The Evolution of the European Convention of Human Rights: From its Inception to the Creation of a Permanent Court of Human Rights*, Oxford University Press, 2010, p. 320

³Septimiu Chelcea – *Metodologia cercetării sociologice – Metode cantitative și calitative*, Editura Economică, 2001, p. 42

De altfel, referindu-ne la evoluția drepturilor omului, „o datare a celor mai vechi urme nu este posibilă; descifrarea lor trebuie căutată în concepția despre lume a oamenilor, în relația om-divinitate și evident în relația putere-om. Din amândouă au izvorât comandamentele morale, adică atitudinile umane care definesc buna (sau rea) conduită, care prescriu reguli de comportament cărora oamenii trebuie să li se supună, să li se conformeze în raporturile dintre ei”⁴.

Astfel, apreciem că un prim element de forță profundă și concretă a Convenției derivă din încorporarea, în structura sa juridică, a însăși rădăcinilor și fundamentului axiologic al discursului justificativ despre drepturile primordiale și esențiale ale omului, aceasta determinând, la rândul său, cauzele, dar și efectele legitime ale caracterului supranațional de justificare a constrângerilor subtile, directe și indirecte asupra acțiunii naționale. Această concluzie este în strânsă legătură cu „ideea dreptății și echității pe care dreptul trebuie să o asigure”⁵.

Conceptul de integrare progresivă și incluzivă de la care a pornit proiectul de construcție a edificiului european după cel de-al Doilea Război Mondial a reprezentat, de asemenea, cadrul asimptotic de acțiune politică, economică și juridică spre crearea unei articulări transnaționale unice, în care repere ca *drepturile omului*, democrația și statul de drept aveau să capete valoare de norme fundamentale⁶, dincolo de limitele de spațialitate ale frontierelor, istoriei sau vocațiilor culturale.

Organizațiile paneuropene și transatlantice nou create, Comunitățile Europene⁷, Consiliul Europei⁸ și NATO⁹ promovau securitatea, cooperarea economică și integrarea politică.

---

⁴ Irina Moroianu Zlătescu, *Drepturile omului - un sistem în evoluție*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, 2007, p. 7

⁵Elena Mihaela Fodor, *Legătura dintre drept și timp – discuții privind instituția prescripției*, Anuarul Institutului de Istorie »George Barițiu« din Cluj-Napoca - Seria HUMANISTICA, Editura Academiei Române, 2016, p.2

⁶ Pentru o analiză mai aprofundată a acestei problematici, a se vedea Irina Moroianu Zlătescu, *Apariția și evoluția istorică a drepturilor omului*, în *Drepturile omului – un sistem în evoluție* – op.cit, pp.7-17

⁷[Tratatul Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului](#) (CECO) sau *Tratatul de la Paris*, semnat la 18 aprilie 1951, a intrat în vigoare la 23 iulie 1952. Pentru prima dată, șase țări europene au acceptat să se angajeze pe calea integrării. Tratatul a pus bazele construcției comunitare prin înființarea unei puteri executive cunoscute sub denumirea de „Înalta Autoritate”, a unei Adunări Parlamentare, a unui Consiliu de Miniștri, a unei Curți de Justiție și a unui Comitet consultativ. Încheiat pentru o perioadă limitată de 50 de ani, conform articolului 97, Tratatul CECO a expirat la 23 iulie 2002.

Tratatele de instituire a Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA, „Euratom”), cunoscute și sub numele de Tratatele de la Roma, au fost semnate la 25 martie 1957 și au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958. Spre deosebire de Tratatul CECO, Tratatele de la Roma au fost încheiate „pentru o perioadă nelimitată” (articolul 240 din Tratatul CEE și articolul 208 din Tratatul CEEA), ceea ce le conferă un caracter aproape constituțional. (fișe descriptive ale Uniunii Europene)

Cele șase state fondatoare au fost: Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Olanda.

⁸ Statutul Consiliului Europei a fost semnat la Londra, la data de 5 mai 1949, de către zece state fondatoare (Regatul Belgiei, Regatul Danemarcei, Franța, Irlanda, Italia, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Olanda,

„Respectarea și promovarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale constituie unul din principiile fondatoare ale Uniunii Europene”¹⁰, dar și al Consiliului Europei¹¹.

Toate aceste organizații au în componență state care “trebuie să aibă o concepție asemănătoare despre democrație, despre statul de drept, despre domnia legii și respectarea demnității umane”¹².

După cum se arată în literatura de specialitate, ideea de integrare “a fost gândită încă de la început ca un proces evolutiv, adaptat continuu la nevoile ce vor apărea pe parcurs și la dorințele exprimate de statele membre de a avansa într-o direcție sau alta. Fiecare evoluție în sensul integrării urma să antreneze alte evoluții (efectul de „angrenaj” sau „spill over”)¹³. Mai mult, “Convenția este una din cele mai înalte și tangibile expresii ale determinării Europei spre integrare”¹⁴.

Ceea ce este cu adevărat spectaculos în această opțiune juridică, ideologică, socială și administrativă principială, este radicalismul conceptual de transformare a unei Europe ieșite din război, fără repere normative morale, cu abuzuri teribile săvârșite în raport cu drepturile omului, într-o Europă a reconstrucției profunde, reîntoarsă la fundamentele drepturilor și libertăților primordiale și reclădită prin ele. De altfel, “singurele schimbări importante, cele care determină reînnoirea civilizațiilor, sunt schimbările survenite în opinii, concepte, credințe”¹⁵.

Între anii 1949 și 1970, Europa profundă și mai cu seamă statele vest europene au suferit transformări sistemice majore, curentul constituționalismului impunând garantarea unor drepturi în binom cu protecția lor, prin consolidarea principiilor securității juridice și al legalității.

La nivel european, atât “Uniunea Europeană, cât și Consiliul Europei, conlucrează continuu pentru a readuce statele care au derapaje de democrație la valorile fundamentale care stau la baza edificiului construcțiilor europene. Altfel, costurile acestor derapaje devin

---

Regatul Norvegiei, Regatul Suediei și Regatul Marii Britanii și Irlandei de Nord, și a intrat în vigoare la 3 august 1949).

⁹ Semnarea Tratatului Atlanticului de Nord a avut loc la 4 aprilie 1949

¹⁰ Irina Moroianu Zlătescu, *Human Rights A dynamic and evolving process*, Ed. Pro Universitaria Publishing House, Bucharest, 2015, p.158 și urm.

¹¹ Art. 3 din Statutul Consiliului Europei statuează: “Fiecare membru al Consiliului Europei trebuie să accepte principiile statului de drept și principiul în virtutea căruia fiecare persoana aflată sub jurisdicția sa trebuie să se bucure de drepturile și libertățile fundamentale ale omului”.

¹² Irina Moroianu Zlătescu, Elena Marinică, *Dreptul Uniunii Europene*, Ed. Universul Academic, Ed. Universitară, București, 2017, p.42

¹³ Constanța Mătușescu, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, Editura Pro Universitaria, București, 2013, p. 23

¹⁴ Gordon Lee Weil, *The Evolution of the European Convention on Human Rights*, The American Journal of International Law, Vol. 57, No. 4, Cambridge University Press (Oct., 1963), p. 804

¹⁵ Gustave Le Bon, *Psihologia mulțimilor* Ed. Anima, București, 1990, p. 7

necontrolabile, **sistemele instituționale** devin vulnerabile, **sistemele administrative** devin quasi inutile, iar conceptele de **stat de drept, democrație, control democratic, independența justiției, echilibrul puterilor în stat**, devin fără esență”¹⁶.

În funcție de ierarhiile valorice social - morale, binomul “conștiință colectivă”¹⁷ – „inconștient colectiv”¹⁸ a adus determinări calitative diferite în articularea unor principii, reguli sau al discursului juridic comun. În aceste determinări calitative, *conceptul de drepturi ale omului* are el însuși o funcție dialectică, reprezentând măsura concilierii dintre autoritatea statului și protecția persoanei împotriva acestei autorități. Între aceste limite, Convenția este considerată ca fiind unul dintre primele mecanisme operaționale “*de drept internațional, care a organizat apărarea individului în fața propriului stat, garantându-i drepturile și libertățile fundamentale*”¹⁹, deși apreciem că atât drepturile, cât și libertățile fundamentale subscriu unei sfere neexhaustive de interpretare, pentru că, astfel cum constata Montesquieu, “*nu există cuvinte care să fi primit mai multe semnificații și care să fi impresionat spiritele în atâtea maniere ca cel de libertate*”²⁰.

Analizat în context modern, apreciem că standardul de protecție și garantare în mod substanțial a drepturilor omului este *prima reflecție cuantificabilă* în modul absolut care descrie *gradul de percepție și extensie al autorității statului* între limitele democrației funcționale. De altfel, „*știința drepturilor omului este o știință a cărei obiectivitate și rigoare este garantată de independența drepturilor omului în raport cu orice școală de gândire sau cu orice interpretare a realității*”²¹.

---

¹⁶ Alina Mihaela Grigorescu, *Stream lining the administrative system – recent developments within the framework described by the Cooperation and Verification Mechanism* - Supplement of Valahia University – Law Study, Conference paper, Editura Bibliotheca - Faculty of Law and Administrative Sciences Valahia University of Târgoviște, Romania International Conference, The 16-th Edition, Knowledge-Based society - Norms, Values and Contemporary Landmarks Târgoviște, October 23-24, 2020, p. 284

¹⁷ Émile Durkheim, *De la division du travail social*, Paris: Félix Alcan, 1893, Paris: PUF, 1930, cap. II, pp. 408-418

¹⁸ Cu privire la aceste concepte, a se vedea, între alții, Carl Gustav Jung – *Arhetipurile și inconștientul colectiv*, Editura Trei, 2003, *cap 1 și cap 2 - pp. 11-61*

¹⁹ Ovidiu Predescu, Mihail Udrioiu, *Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul procesual penal român*, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 14

²⁰ Montesquieu, *De l'esprit de lois, Oeuvres complètes de Montesquieu*, Paris, 1846, p. 263

²¹ Irina Moroianu Zlătescu, *Drepturile omului - un sistem în evoluție*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, 2007, p. 19

„Ideile fără conținut intuitiv sunt goale, iar intuițiile fără concepte sunt oarbe...

Numai din faptul că ele se unesc poate să rezulte cunoașterea”.

Immanuel Kant (1781)

Obiectivele cercetării

Obiectivul general al cercetării este **demonstrarea faptului că sistemul Convenției europene a drepturilor omului este el însuși o matrice generatoare și integratoare deopotrivă a unor valori, forțe și metode care constituie**, pentru statele membre ale Consiliului Europei, în special prin demersul final de constrângere subtilă al actului de executare în sine a hotărârilor pronunțate de CtEDO, **garanția extinsă a respectării drepturilor și libertăților fundamentale la nivel regional, realizată prin și de către instituțiile naționale și transnaționale, un rol fundamental revenind parlamentelor statelor**. Am urmărit, de asemenea, identificarea și analiza modelelor și mecanismelor instituționale de punere efectivă în executare, în integralitate și cu celeritate, a măsurilor dispuse de instanța europeană.

Obiectivul general al lucrării subscrisă *temei prioritare* de cercetare în care se încadrează – ***Drepturile omului în administrația publică*** –, având în vedere faptul că exigențele referitoare la executarea hotărârilor pronunțate de instituția europeană, “*real sistem internațional de garantare și promovare a drepturilor omului*”²², sunt corolarul aderării statelor părți, atât din punct de vedere normativ, cât și administrativ, la un sistem integrat de protecție supranațională a drepturilor omului.

Pornind de la metamorfoza sistemului Convenției de-a lungul timpului, cercetarea doctorală a urmărit, de asemenea, să *descrie dinamica sistemelor legislative naționale*, în interdependență cu transformările de ordin *administrativ, politic* și al *progresului democratic* în anumite state, în strânsă corelare cu reformele sistemului Convenției, din aceste considerente având ca repere constante de analiză, *transdisciplinaritatea*²³, *pluridisciplinaritatea*, *interdisciplinaritatea*²⁴.

---

²² Irina Moroianu Zlătescu – *Protecția juridică a drepturilor omului*, IRDO, Universitatea Spiru Haret, București, 1996, p. 58

²³ “*Transdisciplinaritatea privește – așa cum indică prefixul “trans” – ceea ce se află în același timp și între discipline, și înăuntrul diverselor discipline, și dincolo de orice disciplină.*” - Basarab Nicolescu, *Transdisciplinaritatea: Manifest*, Ed Junimea, Iași, 2007, p. 53;

Pentru prima definiție exactă formulată de Basarab Nicolescu asupra termenului și conceptului introdus de Jean Piaget în 1970, a se vedea Basarab Nicolescu, *op. cit.*

²⁴ Pentru o analiză mai nuanțată a conceptelor și metodelor, a se vedea, între alții:

Obiectivele specifice propuse au fost:

- analiza responsabilității comune și partajate a puterilor statului în raport cu punerea în aplicare în mod eficient a prevederilor *Convenției* în sistemul intern;
- analiza rolului Consiliului Europei în transformarea sistemelor juridice naționale (sistemul dreptului ca structură normativă, echitatea, conștiința juridică și ordinea de drept);
- analiza influenței standardelor impuse de organizația europeană care constituie un autentic *acquis* convențional asupra domeniilor politic, juridic, afaceri interne, capacitate administrativă, de acordare de asistență și de monitorizare a obligațiilor asumate de state;
- identificarea unor mecanisme adecvate și efective de implicare instituțională, în special prin parlamentelor naționale, în complinirea dispozițiilor Convenției europene a drepturilor omului și ale hotărârilor Curții de la Strasbourg.

Întrebările centrale și ipotezele de studiu

Întrebările și ipotezele de studiu pe care cercetarea noastră doctorală le cuprinde și al căror răspuns am căutat de-a lungul prezentei cercetări să-l facem cunoscut sunt unele care țin mai degrabă de natura intrinsecă a evoluției drepturilor primordiale reflectate în cadrele normativ descriptive și empirice, dar și în dimensiunile adecvației acestor drepturi la nivelul de suveranitate național - transnațional. Acea evoluție care implică, pe lângă evoluția conceptuală a dreptului propriu-zis, modalitatea lui de prezervare, generată de normarea juridică constrângătoare, precum

---

Richard Wilson, *“Human rights, culture and context: an introduction”*, Richard Wilson (ed.), in *Human Rights, Culture and Context: Anthropological Perspectives* (London: Pluto Press), 1997, pp. 1–27

Michael Freeman, *Human Rights: An Interdisciplinary Approach* Ed. Malden, MA: Polity, 2002

Damien Short, *Researching and studying human rights: interdisciplinary insight*, in *Contemporary Challenges in Securing Human Rights*. Institute of Commonwealth Studies, School of Advanced Study, University of London, 2015, pp. 7-12

Otti Korhonen, *Within and Beyond Interdisciplinarity in International Law and Human Rights*, in *European Journal of International Law*, Volume 28, Issue 2, Oxford, Oxford University Press, 2017, pp. 625–648 - Accente importante de analiză: Anti-, contra- și post-disciplinaritate, caracterizate ca forme radicale sau critici onto-epistemologice ale disciplinarității; problematizarea consecințelor alegerilor disciplinare dincolo de utilitate, vizibilitate strategică și câștiguri metodologice. Pun în prim plan legăturile sociale, ideologice și de putere/cunoaștere ale pozițiilor și abordărilor disciplinare. Cuprind diferite niveluri și tipuri de critici față de disciplinaritatea strictă și formală, frontierele disciplinare, teritoriile exclusive și socializarea disciplinară (cutumiară) ca supunere la o autoritate externă. Anti-disciplinaritatea și contra-disciplinaritatea subliniază necesitatea de a lucra împotriva funcțiilor regresive și conservatoare de „disciplinare și sancționatoare”, exercitate prin intermediul procedurilor și mecanismelor de examinare, supraveghere, audit și evaluare. Sunt promovate procese emancipatoare de formare a cunoașterii prin recuzarea tendințelor de monopolizare a cunoașterii în cadrul unor discipline stricte sau al unor politici conservatoare – pp. 625-626; pp. 631-634; p. 638, p. 644

și formele administrative care înfăptuiesc această prezervare, cu accent pe rolul parlamentelor naționale, instituțiile – nucleu ale democrației reprezentative.

Astfel, cercetarea a fost construită ca răspuns la o **întrebare – cheie**, care a constituit temă de reflecție și analiză: ***Cum și de ce se conformează statele prin instituțiile lor naționale, autorității și forței Convenției și a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului²⁵, chiar și în lipsa unor mecanisme incontestabile de constrângere ale sistemului convențional?***

Sigur, demersul de cercetare către configurarea răspunsului la această întrebare a generat noi paliere de analiză, noi **întrebări secundare**, ale căror răspunsuri sunt reflectate în conținutul lucrării prin observații – capitole, care surprind relevanța sistemului Convenției de-a lungul timpului, prin însăși evoluția acestuia și în strânsă legătură cu evoluția normelor de drept și a sistemelor administrative care au implementat acest sistem în palierul nivelului național. De asemenea, sunt relevante în mod esențial din perspectiva consolidării argumentelor prezentate în demersul științific:

- *Cum se autogenerază reciproc evoluția internă de normare și aplicare a dreptului și evoluția normativă și administrativă transnațională a sistemului Convenției?*
- *Care este legătura dintre aceste instituții și necesitatea obiectivă a prezervării drepturilor fundamentale ale omului ?*
- *Cum arată această arhitectură normativă și administrativă și care sunt limitele ei de teritorialitate și extrateritorialitate?*
- *Este executarea hotărârilor Curții un proces juridic, instituțional și politic atât de complex încât să constituie un indice de valoare intrinsecă a democrației unui stat?*
- *Care sunt determinările administrative ale sistemului Convenției în spațiile naționale de autoritate?*
- *Care este rolul parlamentelor naționale în consolidarea mecanismului de implementare și executare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului?*
- *Instituțiile care aplică și monitorizează această implementare sunt modele ideale pentru protecția drepturilor enunțate de Convenție ?*
- *Care este relația funcțională între nivelul parlamentar și executivul chemat să pună în executare aceste hotărâri în mod efectiv?*

---

²⁵ Pe parcursul lucrării o vom regăsi sub denumirea de *Curtea sau CtEDO*

Parcursul demersului nostru spre aflarea răspunsurilor la aceste întrebări ne-a condus la reflecții interesante, specifice, reprezentative pentru înțelegerea aprofundată a mecanismelor de funcționare a sistemului Convenției atât între limitele naționale, cât și între cele transteritoriale, atât ca parte, cât și ca întreg.

Astfel, cercetarea doctorală a arătat că *la baza oricărei acțiuni* pozitive²⁶ sau negative²⁷ *stă întotdeauna principiul bivalent al demnității umane*, cu cele *două componente* ale sale: *exceleța valorilor universale și OM – ca ființă deplină, vitruviană, axiologică*, aflată în raport absolut cu spațiul în care evoluează.

Facem mențiunea că în această paradigmă nelimitativă, extrem de vastă și generoasă, se înscriu toate palierele de analiză care fac obiectul acestui demers științific și, mai mult, această bivalență axiomatică a reprezentat resortul care ne-a inițiat în motivația interioară de cercetare în profunzime a multiplelor componente care alcătuiesc întregul. Din acest punct de vedere, analiza normativă și instituțională pe care teza doctorală o cuprinde, are întotdeauna surprinsă în subsidiar corespondența rațională, probatoare a demersului argumentativ al Curții Europene raportată la congruența între valorile universale (menționate în Convenție) și praxisul justiției pe care o completește prin instituțiile naționale și internaționale.

În această idee, *încorporarea în structura juridică profundă a Convenției a însăși rădăcinii și fundamentului axiologic al discursului justificativ despre drepturile primordiale și esențiale ale omului a determinat cauzele, dar și efectele legitime ale caracterului său supranațional de motivare a constrângerilor subtile, directe și indirecte asupra acțiunii naționale și demersul conform al acestora din urmă pentru complinirea sa*. Aceasta a fost **ipoteza de lucru** pentru studiul de cercetare, baza pe care au fost construite raționamentele, reprezentând atât demersul spre concluzia deducției teoretice, dar și demersul spre **confirmarea relației de binom dintre propoziție** (ipoteză) și **verificarea durabilității în timp a propoziției** (probarea empiricului). Acest binom inductiv și deductiv deopotrivă, nu este nou în literatura de specialitate și poate fi rezumat prin concluzia exprimată sub forma aforismului „*Numai o conexiune dintre fenomenele A și B ne poate furniza informații despre A prin mijlocirea lui B, iar despre B, prin mijlocirea lui A*”²⁸.

---

²⁶ *Acțiune pozitivă* - garantarea drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție

²⁷ *Acțiunile negative* sunt interpretate de noi ca fiind aplicarea sancțiunilor pentru încălcarea acestor drepturi sau libertăți prin hotărârile Curții de la Strasbourg

²⁸ Victor Săhleanu - *Interdisciplinaritatea în antologia contemporană*, Coordonatori acad. Ștefan Milcu și dr. Virgil Stancovici, Editura Politică, București, 1980, p.87

Pe de altă parte, „*odată punctul de plecare stabilit, gânditorul scolastic deduce logic toate consecințele din acest punct, invocând chiar observația și „testarea” faptelor ca argumente atunci când acestea îi sunt favorabile; singura condiție este ca punctul de plecare să rămână fix și să nu varieze în funcție de experiment și observație, ci, dimpotrivă, faptele vor fi interpretate pentru a le adapta la punctul de plecare. Cercetătorul, pe de altă parte, nu admite niciodată un punct de plecare fix; principiul său este un postulat din care el deduce logic toate consecințele, fără a considera vreodată acest postulat ca fiind absolut sau dincolo de domeniul experimentului*”²⁹.

În aceste condiții, **prezumțiile** de la care am inițiat cercetarea sunt circumscrise unui spațiu variabil atât al conceptelor, ele însele de natură fluidă (pentru exemplificare, considerăm potrivit principiul proporționalității sau al subsidiarității, sau conceptul de suveranitate sau cel al marjei de apreciere, concepte cu care am operat pe parcursul cercetării și care par axiomatice), cât și al descriției propriu zise a funcționării unor sisteme în raport cu altele (este cazul influențelor de natură reciprocă ale sistemelor juridice și administrative naționale-transnaționale dedicate protecției și garantării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului):

- Caracterul abstract al drepturilor enunțate de *Convenția europeană*, ca depozitar al prezervării drepturilor primordiale și esențiale ale omului, conferă sistemului Convenției calitatea de instrument internațional viu, diacronic, pentru descrierea, determinarea și măsura concretă a limitelor coordonatelor de evoluție în timp a sistemelor juridice și administrative naționale;

- Sistemul Convenției este un instrument care generează un proces ireversibil de congruență a ordinilor publice naționale;

- Metamorfoza sistemelor legislative și administrative ale statelor a fost obligatorie din punct de vedere al paradigmei interpretative și constituționale, corelările fiind indispensabile pentru o abordare eliptică, în care norma internă să identifice corespondență în articulația juridică normată de nivelul sistemului Convenției europene a drepturilor omului și invers;

- Pe parcursul funcționării sale, CtEDO a dezvoltat un sistem juridic sofisticat, a cărui abordare formală, atât în dreptul intern cât și în politica statelor contractante are limite numai în întinderea tot mai extinsă a Convenției în sine;

- Legitimitatea instanței de la Strasbourg are o strânsă legătură cu flexibilitatea acesteia de a respecta diversitatea standardelor de interpretare a drepturilor și libertăților fundamentale la nivel național;

---

²⁹ Claude Bernard, *Introduction à l'étude de la médecine expérimentale*, Culture et civilization Bruxelles, 1865, p. 84

○ Executarea hotărârilor pronunțate de CtEDO devine o obligație asumată complet, atât la nivel regional, cât și național, reprezentând, în sine, proiecția nivelului de democrație europeană și națională, a gradului de evoluție culturală, administrativă, juridică, istorică, pe scara valorilor fundamentale ale societăților multiculturale și transculturale actuale. De altfel, este unanim recunoscut faptul că democrația unui stat membru nu poate exista și funcționa în afara sistemului Convenției.

○ Implementarea normelor internaționale în sistemele interne presupune implicarea tuturor celor trei puteri ale statului, ca “*subiecte active ale respectului față de principiul cooperării loiale*”³⁰;

Considerăm interesante, deopotrivă, observațiile desprinse atât din analiza studiilor academice, a literaturii de specialitate, cât și din analiza modelelor instituționale funcționale specifice, generatoare de ipoteze originale și tranzitorii, care au rafinat și finisat demersul științific. De asemenea, am încercat să surprindem, pe parcursul cercetării, relația de cauzalitate între spiritul normei, norma în sine și efectul existenței acesteia, pe care le-am considerat particule centrale în jurul cărora gravitează inflexiunea forțelor care determină natura și implicațiile juridice, administrative, sociologice, istorice, filosofice ale sistemului Convenției. Studiul și-a concentrat atenția descriptivă, analitică și asupra capacității regimului internațional și al instanței sale transnaționale de a determina și modela dreptul, politica și administrația la nivel național.

În același timp, ne-am ferit de generalizarea observațiilor rezultate din analiza noastră, în ideea în care sociologul american Peter L. Berger³¹, preluat de prof. univ. dr. Septimiu Chelcea³², aprecia, în privința *sociologiei contemporane*, prezența a **patru simptome**: “*limitarea (concepția greșită că se pot face generalizări asupra lumii dintr-un colț ferit al acesteia), trivialitatea (manifestată în plan metodologic prin efortul de imitare a științelor naturii, apelându-se excesiv la metodele cantitative), raționalismul (se extinde nepermis raționalitatea sociologiei asupra lumii, adoptându-se modele teoretice bazate pe paradigma acțiunii raționale) și, în fine, ideologizarea (partinitatea sociologiei și poziția de avocat a sociologilor)*”. Apreciem că aceste patru repere extrapolate temei de cercetare în domeniul științelor administrative sunt perfect superpozabile, întrucât dinamica noțiunilor, a conceptelor, a interpretărilor și analizei transpune cercetătorul într-un sistem referențial neexhaustiv, care include o multitudine de variabile posibil aplicabile

---

³⁰ Emil Bălan, Gabriela Varia, *On the Right to Good Administration: European developments and national administrative practice* – Academic Journal of Law and Governance, No 8/2020, Ed. Wolters Kluwer, T&T Academic Publishing, București, 2020, p. 8

³¹ Peter L. Berger, *Sociology: A Disinvitation?* in Society no.30, November/December 1992, pp. 12-18

³² Septimiu Chelcea – *op. cit.*, p. 12

tuturor elementelor supuse acestei dinamici. Prin urmare, **transformarea continuă**, care adaugă celor patru dimensiuni imaginate de Berger o **a cincea dimensiune** rezumată de adagiul filosofului grec Heraclit „*Totul curge, nimic nu rămâne neschimbat*”, extinde în mod cardinal cadrul de referință pe care l-am avut constant în vedere.

Pe de altă parte, Constantin Noica, în lucrarea *Devenirea întru ființă. Scrisori despre logica lui Hermes*³³, nota: “*”Nu cunoaștem decât generalul” spunea Aristotel*”. Dar pornind de la delimitările generalului, fie sfârșim prin a regăsi individualul, fie resimțim vinovăția de a nu-l regăsi. Iar vinovăția nu este una estetică; este metafizică.”

Astfel, în cercetarea de față, delimitările generalului, ca exemple de drepturi convenționale cu valoare universală și, dincolo de aceasta, a aplicării concrete a lor prin intermediul sistemelor administrative instituționale, au constituit o invariabilă în analiza și aprofundarea temei tratate, punct inițiativ pentru a descoperi și releva complexitatea și varietatea individualului, în părțile sale componente, demersul nostru ajungând la ideea că necesitatea obiectivă de analiză a relației *general – individual* nu poate fi disociată de relația inversă, transcendentă, *individual – general*, în toate formele sale.

Metodologia cercetării

Cercetarea a avut în vedere **metode calitative**, precum analiza bazată pe studierea literaturii de specialitate, analiza normativă și analiză jurisprudențială, analiza de date statistice. Au fost avute în vedere atât *documentele primare*, de bază, ale instituțiilor analizate, legislația națională și internațională, precum și *documentele secundare sau terțiare*, derivate, rezultate prin prelucrarea documentelor primare: jurisprudență, rapoarte, studii, statistici, lucrări de specialitate, monografii, tratate, enciclopedii.

Lucrarea de cercetare abordează și din **perspectivă istorică**, diacronică, dinamismul conceptelor, al normelor și instituțiilor, mergând până la transformările juridice și administrative ale sistemelor naționale care au avut loc în urma pronunțării hotărârilor instanței de la Strasbourg prin măsurile cu caracter general impuse prin aceste hotărâri. Este analizată, din perspectivă cronologică, evoluția legislației privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale, proces în

---

³³ Constantin Noica, *Devenirea întru ființă. Scrisori despre logica lui Hermes*, Editura Humanitas, București, 1998, p.300

care parlamentele naționale au cel mai important rol, cu preponderență modificările necesare pentru salvagardarea drepturilor convenționale încălcate în statele semnatare ale Convenției³⁴. De asemenea, lucrarea prezintă transformarea sistemelor administrative conform standardelor impuse de Convenție, în strânsă legătură cu transformarea în sine a sistemului Convenției.

Metoda logică este una dintre cele mai importante metode de cercetare în cazul temei alese, dată fiind complexitatea noțiunilor, conceptelor, principiilor care au fost analizate și relaționate, pentru a surprinde structura și dinamica internă a unor realități complexe. Am aplicat această metodă unei sfere largi de probleme juridice și administrative cum sunt definițiile unor concepte juridice cu care am operat, formularea unor posibile noi teorii asupra unor principii, rațiunea, spiritul, scopul, sistematizarea normelor de drept, precum și analiza elementelor structurale profunde ale instituțiilor care complinesc actul de justiție și de administrare.

Conținutul cercetării doctorale cuprinde și descrie concepte și idei novatoare la care **metoda euristică** de cercetare ne-a condus. **Deductivul și inductivul** au dat naștere unor noi paliere conceptuale de analiză, care au condus la concluzii originale, cum sunt, în mod exemplificativ, valențele noi ale unor principii pe care sistemele de drept și administrative se bazează. Concret, am arătat faptul că **principiul subsidiarității** desprins din textul Convenției și analizat în lucrarea de cercetare, este complinit prin **două forme distincte, concomitente**, ambele aplicabile oricăror sisteme juridice sau administrative teritoriale sau transteritoriale, naționale sau internaționale, care exced sistemului Convenției, dar ambele la fel de importante în aprecierea dimensiunii, forței și impactului sistemului Convenției în sistemele naționale de drept.

Strâns legată de metoda logică este **metoda prospectivă**, prognoza care se întemeiază pe relaționarea anumitor elemente stabile de fenomene în continuă transformare. Metoda prospectivă a fost utilizată pentru a previziona posibilele răspunsuri în chestiuni controversate încă, în *materia gradului de concurență între suveranitatea națională și suveranitatea colectivă structurală a sistemului Convenției*.

Am integrat în cercetarea noastră, în mod firesc, **metoda cazuistică (studiul de caz)**, relevant ca nucleu al bazei argumentative a conținutului și concluziilor demersului științific, pentru a cuprinde aspectele comune sau specifice ale particularităților generalului, aplicate în mod

---

³⁴“Dacă există o viziune diacronică sau sincronică a sistemelor juridice se ajunge întotdeauna la compararea izvoarelor, evoluțiilor și influențelor pe care cele două reguli de conduită le trasează în mod necesar”, sublinia în studiul său “*Elemente de drept public comparat*”, Irina Moroianu Zlătescu, apărut în „*Reforma Statului: Instituții, proceduri, resurse ale administrației publice*”, ed. Wolters Kluwer, București, 2016, p. 136.

individual, pentru a reda consistența și trăinicia valorilor universale proclamate de Convenția europeană, transpuse normativ și instituțional între granițele naționale. Metoda studiului de caz, care presupune analiza și prezentarea evoluției normative și a structurilor instituționale cu rol specific, are în vedere diferitele (non)limite de interpretare și implementare națională a complinirii sistemului Convenției, precum și metodele de executare a hotărârilor pronunțate de instanța de la Strasbourg, instituții specifice de control înființate și anumite norme juridice care au derivat din hotărârile cu caracter general pronunțate împotriva unor state. Acest proces a devenit, pentru statele care au ratificat Convenția, sursă indirectă de raportare continuă la dinamismul precedentului convențional indus sau dedus.

În studiul nostru doctoral a fost utilizată în mod nemediat această metodă, prin formularea unui set de întrebări relevante pentru lucrarea de cercetare, cu legătură directă cu ipotezele de cercetare, transmise structurilor specializate din parlamentele statelor membre ale rețelei ECPRD³⁵ și analiza calitativă a răspunsurilor furnizate de cele 17 structuri parlamentare specializate din statele membre repondente.

Metodologia jurisprudențială, care a presupus analiza jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a celor mai relevante decizii ale acesteia în raport cu hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești naționale a fost, de asemenea, utilizată în lucrarea de cercetare. În cadrul cercetării am adus în atenție și specificul metodologic al activității jurisdicționale a Curții Europene a Drepturilor Omului, ca garant al respectării drepturilor omului la nivel regional și național. Curtea stabilește prin deciziile sale dacă a fost încălcată Convenția, competența sa extinzându-se asupra tuturor cauzelor ce privesc aplicarea Convenției cu care este sesizată. Din punctul nostru de vedere, metodologia jurisprudențială poate constitui un reper substanțial pentru structurile specializate ale parlamentelor naționale, prin acțiunea anticipativă de reformare necesară a legislației naționale, în acord cu pronunțarea hotărârilor CtEDO împotriva altor state.

---

³⁵ Rezultatele analizei răspunsurilor formulate de statele membre ale rețelei ECPRD (Centrul European de Cercetare și Documentare Parlamentară – European Centre for Parliamentary Research and Documentation - ECPRD) au fost integrate în textul cercetării, iar sinteza răspunsurilor se află în tabelele exemplificative din Capitolul III al tezei și Capitolul VI al tezei.

<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/682040> (rețeaua ECPRD - *European Centre for Parliamentary Research and Documentation – Răspunsuri oferite de parlamentele naționale la cererea României (cererea 4988/2022)*)

<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/698547> (rețeaua ECPRD - *European Centre for Parliamentary Research and Documentation – Răspunsuri oferite de parlamentele naționale la cererea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (cererea 5050/2022)*)

În mod recurent, încadrate în principiile globalizării științelor, **interdisciplinaritatea**³⁶, **transdisciplinaritatea**, **pluridisciplinaritatea**, în care atât conceptele, cât și factualul (ambele generatoare de prezumții) transcend constantele și variabilele disciplinelor³⁷ deopotrivă, oferindu-ne **o nouă perspectivă de cercetare, aceea a analizei confluentei sistemelor**³⁸ (Convenției, administrative, de drept, constituționale, instituționale, de preservare și garantare a drepturilor și libertăților fundamentale, filosofice, politice, democratice) din care am desprins concluzii interesante, privind limitele de suveranitate ale sistemelor politice, juridice și administrative naționale în raport cu sistemele de valori și principii posibile sau aplicate respectării drepturilor omului, dar și limitele de suveranitate ale Convenției în raport cu întinderea jurisdicției sistemului convențional, sub multiplele sale aspecte (de interpretare, filosofice, instituționale, administrative, procedurale, juridice).

Descrierea capitolelor

Lucrarea de cercetare este structurată pe capitole, care cuprind secțiuni și subsecțiuni:

Capitolul I - Considerații introductive și metodologice - tratează importanța temei de cercetare și cadrul contextual al aplicării sistemului Convenției. Astfel, conceptul de integrare de la care a pornit proiectul edificiului european după cel de-al Doilea Război Mondial a reprezentat cadrul de acțiune politică, economică și juridică spre crearea unei articulări transnaționale unice, în

---

³⁶ Pentru o analiză mai nuanțată a conceptelor și metodelor, a se vedea, între alții:

Richard Wilson, *“Human rights, culture and context: an introduction”*, Richard Wilson (ed.), in *Human Rights, Culture and Context: Anthropological Perspectives* (London: Pluto Press), 1997, pp. 1–27

Michael Freeman, *Human Rights: An Interdisciplinary Approach* Ed. Malden, MA: Polity, 2002

Damien Short, *Researching and studying human rights: interdisciplinary insight*, in *Contemporary Challenges in Securing Human Rights*. Institute of Commonwealth Studies, School of Advanced Study, University of London, 2015, pp. 7-12

Otti Korhonen, *Within and Beyond Interdisciplinarity in International Law and Human Rights*, in *European Journal of International Law*, Volume 28, Issue 2, Oxford, Oxford University Press, 2017, pp. 625–648 - Accente importante de analiză: Anti-, contra- și post-disciplinaritate, caracterizate ca forme radicale sau critici onto-epistemologice ale disciplinarității; problematizarea consecințelor alegerilor disciplinare dincolo de utilitate, vizibilitate strategică și câștiguri metodologice. Pun în prim plan legăturile sociale, ideologice și de putere/cunoaștere ale pozițiilor și abordărilor disciplinare. Cuprind diferite niveluri și tipuri de critici față de disciplinaritatea strictă și formală, frontierele disciplinare, teritoriile exclusive și socializarea disciplinară (cutumiară) ca supunere la o autoritate externă. Anti-disciplinaritatea și contra-disciplinaritatea subliniază necesitatea de a lucra împotriva funcțiilor regresive și conservatoare de „disciplinare și sancționatoare”, exercitate prin intermediul procedurilor și mecanismelor de examinare, supraveghere, audit și evaluare. Sunt promovate procese emancipatoare de formare a cunoașterii prin recuzarea tendințelor de monopolizare a cunoașterii în cadrul unor discipline stricte sau al unor politici conservatoare – pp. 625-626; pp. 631-634; p. 638, p. 644

³⁷ În mod particular ne referim la confluența filosofiei cu sociologia, dreptul și administrația.

³⁸ Analiza sistemică studiază principii generale, ansambluri, simbioze, interrelaționări și modele evolutive, în locul specificităților, particularităților sau fracțiunilor rigide.

care reperi ca drepturile omului, democrația și statul de drept aveau să capete valoarea unor norme fundamentale. Convenția a fost documentul care a reprezentat nu numai un *codice al aspirațiilor* statelor membre ale Consiliului Europei spre un spațiu de democrație comun, ci și un *exercițiu de angajament continuu al națiunilor*, reformator de sisteme normative și administrative, pentru complinirea acestor aspirații. Din acest punct, generalitatea conceptelor și metodelor a fost individualizată și absorbită la nivel național, desăvârșind un teritoriu geografic unic de garantare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, în care spațiul în care omul însuși evoluează a reprezentat și reprezintă nivelul de corespondență între nevoia de libertate individuală și limitele acestei libertăți. De asemenea, a reprezentat și reprezintă gradul de suprapunere normativă și administrativă (determinate în coordonate politice, filosofice, juridice) al existenței substanței drepturilor în sine și limitele de exercitare a acestor drepturi.

Capitolul enumeră și descrie, de asemenea, întrebările și ipotezele de lucru pe care cercetarea a fost construită, obiectivele pe care le-am avut în vedere și metodologia pe care am utilizat-o pentru determinarea analizelor și concluziilor lucrării.

Capitolul II - Anvergura Convenției europene a drepturilor omului - este axat pe descrierea relației de interdependență dintre valoarea, rolul și forța Convenției europene a drepturilor omului în sistemul internațional de drept și principiile cu care operează. Sunt descrise funcțiile și efectele pe care articolele conținute de Convenție le generează, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului are rolul de instanță constituțională, rol tot mai des recunoscut în mediile juridice și politice naționale și internaționale, în baza tezei *unității de interpretare și exercitare a drepturilor* și libertăților fundamentale atât la nivelul transnațional al sistemului Convenției, cât și la nivelul național, al sferelor de putere.

Raportarea comună la aceste concepte, descriu, în esență, *spațiul european constituțional de prezervare a drepturilor și libertăților fundamentale*, care poate fi sursă de inspirație pentru o nouă generație de drepturi cu valoare universală care, pe de o parte, pot limita subtil și indirect suveranitatea statului, dar, pe de altă parte, pot asigura și oferi protecție și garanții complementare unui număr vast de persoane și națiuni. Exercițiul integrat și complet al acestei noi generații de drepturi și libertăți fundamentale cu valoare universală, considerăm că reprezintă expresia unuia dintre palierele exercitării partajate a limitelor de suveranitate și subsidiaritate între jurisdicția sistemelor administrative și juridice naționale și jurisdicția sistemului determinat de

dispozițiile Convenției. Vorbim, în acest context, despre o *suveranitate colectivă*, dar care își găsește corespondența și în ideea *de diarhie*³⁹ a *palierelor suveranității*.

Analiza surprinde, de asemenea, unele dintre conflictele de natură principială instituite de jurisprudența Curții în raport cu autonomia normării juridice naționale, determinând posibilele cauze ale acestor critici, precum și posibile soluții, prin identificarea și concilierea sistemului de valori comune, dedicate preocupării de salvagardare a eticii generale, care funcționează, deopotrivă și în avantajul interesului particular.

Capitolul III - Buna administrare reprezentată în documente ale Consiliului Europei și în jurisprudența Curții Europene – descrie în sfera cuprinderii și întinderii praxisului normativ al sistemului Convenției, standardele de bună administrare ale Consiliului Europei, reflectate și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Vorbim despre așa numitele *principiile generale paneuropene ale bunei administrări*, care înglobează (și se reflectă) în întreaga sferă instituțională a Consiliului Europei și în toate palierele de acțiune ale acestor instituții, din punct de vedere structural, juridic, procedural. Aceste principii au misiunea de a asigura o administrare a statului legitimată democratic, transparentă, deschisă, în deplin acord cu principiul statului de drept. Într-un alt sens, au misiunea de a asigura administrarea unui spațiu regional integrat, dincolo de frontierele teritoriale sau culturale, în mod similar legitimat democratic, transparent, deschis. Funcția constrângătoare a acestor principii, deopotrivă creatoare de spații transversale de guvernare/administrare în interesul protecției indivizilor, dar și de spații verticale limitative ale puterii exercitate arbitrar, este convergentă și sumabilă descriției primei justificări care a determinat nașterea organizațiilor transnaționale în materia drepturilor omului: protecția drepturilor primordiale și esențiale ale indivizilor și crearea unei noi ordini în percepția, cuprinsul și forma de aplicare propriu-zisă a acestor drepturi cu valoare universală.

Cercetarea prezintă sursele principiului bunei administrări în documentele Consiliului Europei, statut, recomandări și rezoluții ale Comitetului Miniștrilor și prezintă, de asemenea, interpretările Curții Europene, reflectate în cauzele deduse ei, din sfera domeniului administrativ.

Capitolul IV - Metamorfoza sistemelor constituționale în raport cu standardele evolutive ale Convenției europene – analizează în primul rând influența hotărârilor Curții la nivelul constituțiilor naționale și a Curților constituționale, care au redimensionat din punct de vedere normativ și administrativ limitele aplicării drepturilor și libertăților fundamentale la nivel național. Vorbim aici despre un *constituționalism integrat, interconectat*, care a identificat și

---

³⁹ guvernarea simultană a două principii

realizat acel reglaj fin între confluența normei fundamentale naționale în dimensiunile realității în care se aplică și norma descrisă de Convenție în cadrul de referință al realității europene. Totodată, acest constituționalism integrat a avut rolul sensibil de a echilibra ambițiile suveraniste ale sistemelor juridice interne cu, paradoxal, proiecția concretă, între limitele aceluiași sisteme juridice interne, a efectelor protecției drepturilor universale garantate de Convenție.

În plus, cercetarea a argumentat preceptul conform căruia ***principiul protejării și garantării drepturilor și libertăților fundamentale este transcendent constituțiilor naționale și sistemelor interne de norme și legi***, pentru că, fiind parte intrinsecă a structurii interne profunde a statelor europene, nu are neapărată nevoie să fie prevăzut în mod concret în textele constituționale, având valoare absolută.

Pentru exemplificare, lucrarea a analizat transformările normelor constituționale pe care le-au înfăptuit revizuirile succesive ale legilor fundamentale ale unor state membre ale Consiliului Europei. Aceste state au fost alese tocmai datorită diferențelor dintre sistemele lor constituționale, pentru a arăta multitudinea dimensională a existenței principiilor universale ale protecției drepturilor omului și libertăților fundamentale în structura națională și varietatea de moduri de interpretare și aplicare: Belgia, Italia, Franța, Germania, România.

Studiul de cercetare a arătat că în toate statele studiate, sistemul Convenției și jurisprudența CtEDO exercită o mare influență asupra spiritului legii și al jurisprudenței naționale, indiferent dacă sistemul este predominant ***monist*** (ca în Franța, Belgia și, într-o anumită măsură, Germania și România) sau predominant ***dualist*** (ca în Italia). În acest sens, instanțele constituționale din toate statele studiate și-au creat instrumente de interpretare care le permit să încadreze dispozițiile Convenției în propriul drept național și să delimiteze responsabilitățile proprii de cele ale altor puteri, folosind jurisprudența CtEDO și autoritatea sistemului Convenției în limitele marjei de apreciere pe care tratatul o acordă Înantelor Părți Contractante.

Capitolul V - Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului - surprinde, descrie și explică modul de consolidare a mecanismelor instituționale și procedurale de funcționare și executare a dispozițiilor Convenției, analizat atât la nivel național, cât și la nivelul sistemului Convenției. De asemenea, sunt descrise măsurile impuse de instanța de la Strasbourg pentru asigurarea justiției individuale și generale, precum și procedurile de supraveghere a executării hotărârilor, în funcție de complexitatea măsurilor dispuse, a căror monitorizare a executării este de competența Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.

Rolul autorităților naționale în acest proces complex de implementare a hotărârilor este analizat nu doar din perspectivă instituțională, ci și din perspectivă normativă.

Cauzele în care CtEDO a pronunțat hotărâri împotriva statelor, menționate în structura tezei doctorale, evidențiază modul în care Curtea interpretează dispozițiile Convenției, construind un întreg edificiu de preservare și garantare a acestor dispoziții atât la nivel european, cât și la nivel național. Prin aceste hotărâri, Curtea nu asigură doar justiția individuală sau generală, ci contribuie la definirea tot mai completă a unui spațiu ideal de normare, cu valoare preventivă, la care statele trebuie să se raporteze continuu.

Capitolul VI – Implicarea parlamentelor naționale în implementarea standardelor Convenției europene a drepturilor omului și în executarea hotărârilor CtEDO – descrie modalitățile de consolidare a mecanismelor parlamentare naționale în îndeplinirea standardelor impuse de Convenție. Acest proces, care dă consistență unora dintre cele mai importante caracteristici ale statului de drept - respectarea drepturilor omului, accesul la justiție și executarea unei hotărâri a instanței - reprezintă și un exercițiu integrat al formelor de raportare a statului, a puterii în sine, la interesul colectiv și la limitele suveranității naționale. Cercetarea doctorală arată că, din acest punct de vedere, în anumite situații generate de deficiențe sistemice sau structurale grave, *parlamentele naționale* sunt *instituțiile care deschid și închid cercul executării hotărârilor CtEDO la nivel național*, prin funcția generator corectivă, rectificativă asupra inadvertențelor, erorilor sau lacunelor sistemelor judiciare și/sau executive care au condus la condamnarea unui stat. Continuând ideea, lucrarea doctorală arată, de asemenea, că parlamentele naționale sunt veriga unui lanț al procesului de executare la nivel internațional, pentru că *o hotărâre definitivă* a Curții de la Strasbourg este doar *punctul de început al executării*. De asemenea, prezintă rolul parlamentelor naționale în calitate de contributory nemijlociți la implementarea standardelor privind drepturile omului prin actele normative elaborate, care consacră actorii naționali și rolul acestora în asigurarea garantării și protecției drepturilor omului în conformitate cu dispozițiile Convenției.

Ultimul capitol, **Capitolul VII** al tezei, este dedicat concluziilor studiului de cercetare.

*

În câmpul cunoașterii, confruntarea raționalism-empirism⁴⁰ are logică doar dacă este legată ontologic de structura profundă a scopului ultim al unui demers.

Din acest punct de vedere, *cercetarea doctorală a încadrat și tratat în conținutul ei concepte care au dominat constant gândirea umanității, încă din crepusculul antichității: liberate, dreptate, individualitate, ființă umană, protecție, justiție, instituții*, toate acestea în ideea de a desăvârși paradigmele transdisciplinare de raționalitate, alternative sau complementare ale unui spațiu comun ideal privind protecția drepturilor omului. Lucrarea a integrat în analiza sa noțiuni, proceduri și fenomene juridice, precum și evoluții - instituționale și ale sistemelor administrative - determinate de transformarea de-a lungul timpului a sistemului Convenției. Totodată, studiul surprinde și latura filosofică și istorică a dinamicii devenirii statelor în parcursul lor către actualele modele de garantare și protecție a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

La nivel structural regional, *praxisul acestor concepte în limitele descrise de sistemul Convenției își identifică corespondența teoretică și empirică în acest sistem, iar metoda exercițiului acestui praxis este mereu în concurență cu limitele de individualitate socială, culturală, istorică ale statelor națiuni*. Complementaritatea este evidentă, surprinsă din punctul nostru de vedere pe trei paliere: instituțional, juridic și funcțional. *Lucrarea analizează aceste (dez)echilibre, tratând pe larg principii și funcții dezvoltate de sistemul Convenției și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului:*

- principiul *res interpretata* (secțiunea 2.3.1);
- principiul *subsidiarității* (secțiunea 2.3.2);
- principiul *proporționalității* (secțiunea 2.3.3);
- principiile *bunei administrări* (capitolul III);
- asigurarea justiției individuale sau generale, prin stabilirea unui *minimum level* pe care statele sunt obligate să le garanteze cetățenilor lor (secțiunea 2.3.4.);
- funcția *interpretativă* (secțiunea 2.3.4);
- natura de esență constituțională a sistemului Convenției, în raport cu dispozițiile din corpul său (secțiunea 2.4);

---

⁴⁰ Întemeietorul empirismului modern este considerat filosoful John Locke (1632-1704).

- impactul sistemului Convenției asupra sistemelor administrative și normative naționale (secțiunea 3.3).
- rolul parlamentelor naționale în preservarea acestui impresionant edificiu.

În aceste determinări calitative, *am arătat încărcătura conceptului de drepturi ale omului, concept care are el însuși o funcție dialectică*, ca reprezentare a dimensiunii generate de măsura reconcilierii dintre autoritatea, forța și puterea Statului (cu multiplele valențe exprimate printr-o multitudine de modele) și protecția persoanei împotriva acestei autorități.

De asemenea, *una dintre concluziile importante ale cercetării este aceea că aceste două mari sisteme de preservare și garantare a drepturilor și libertăților fundamentale, juridic-administrativ, regional-național, nu sunt antitetice, nu rivalizează din punct de vedere ideologic*, nici din punct de vedere normativ, nici din punct de vedere administrativ, *ci sunt părți ale aceleiași paradigme cardinale a ontologiei, ca manieră de existență completă a ființei umane*, nuclee în jurul cărora gravitează modalitățile și formele de complinire a libertăților și drepturilor fundamentale. Din acest punct de vedere, tot ceea ce a construit sistemul Convenției în materia protecției drepturilor și libertăților fundamentale se înscrie într-un model detaliat, particular, ideatic, inițiator, de a încadra o realitate obiectiv subiectivă într-un cadru normativ și procedural abstract, lax, dinamic în aprecierea întinderii praxisului acestor drepturi, întrucât *“ordinea de stat, care cândva era sacrosantă, s-a dovedit tot mai mult pusă sub semnul întrebării de către o emergentă ordine de drept”*⁴¹ mai ales în materia drepturilor omului. Vorbim aici despre validarea unei *complementarități pe trei niveluri*, prezentată în conținutul lucrării⁴²: complementaritatea *funcțională*, complementaritatea *juridică* și complementaritatea *instituțională*.

Însă tot acest impresionant edificiu unificator, integrator, cu valoare conceptuală și procedurală complexă, cu o spectaculoasă forță de *democratizare în sens umanitar, altruist*, edificiu construit în decenii de devenire națională și regională sub aspectul preservării drepturilor și libertăților fundamentale esențiale, încadrat perfect în sistemul referențial trinomic reprezentat de spațiul geografic în care se aplică, sistemul de valori pe care îl promovează și scopul pentru care a fost constituit, nu poate subzista fără implicarea concretă a structurilor și instrumentelor administrative care să îi asigure sustenabilitatea, stabilitatea, flexibilitatea, durabilitatea și

---

⁴¹ Mihai Milca, *Criza democrației, statul de drept și drepturile omului*, Revista Drepturile Omului nr. 4, Ed. IRDO, București, 2015, p. 23

⁴² Secțiunea 2.3.4

eficiența. Astfel, principiile bunei administrări în materia exercițiului drepturilor și libertăților fundamentale, integrate în codexul extins al principiilor bunei guvernante, sunt cele care apropie, rafinează, finisează, echilibrează și intermediază abstractul normei cu scopul pentru care a fost creată, structura principiilor cu aplicarea lor *in situ*. Cu adevărat remarcabilă și substanțială în acest model este forța care leagă toate aceste variabile într-un determinism dinamic, inițiator, rațional dar neraționalizabil, creator de sisteme universale armonizate la nivel național și regional. Astfel prezentate, aceste sisteme par de sine stătătoare, autonome și suficiente în spațiul în care evoluează. Însă amplitudinea evoluției protecției drepturilor și libertăților fundamentale pe parcursul a 75 de ani de normare și exercițiu al conceptelor specifice este dimensiunea care generează ideea că, deși acest sistem are o forță uriașă de autogenerare, el reprezintă doar un decupaj din universalitatea în care se integrează și pe care o integrează.

În secțiunile cercetării am tratat și unul dintre cele mai actuale subiecte, aflate în dezbateră mediului academic, cel privind *rolul de natură constituțională al Curții Europene a Drepturilor Omului*, rol care, în opinia noastră, reprezintă *cheia în care trebuie privită și analizată dinamica structurală a sistemelor normative și administrative* specifice prezervării și garantării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, atât la nivel național, cât și regional. Principiul primatului dreptului supra și internațional generat de sistemul Convenției nu face neapărat parte dintre principiile statuate constituțional deși are valoare constituțională, nu este prevăzut în mod necesar și concret în legile fundamentale ale statelor, ci derivă din *angajamentele acestora la construirea unui corp de justiție comună cu valori și standarde comune*. Din punctul nostru de vedere, *echilibrarea suveranității naționale cu suveranitatea colectivă* descrisă de sistemul Convenției determină nu numai eficacitatea pe termen lung a unui sistem regional de protecție a drepturilor, ci *consolidează, în mod ireversibil, exercițiul prezervării unor drepturi intrinsec legate de natura ființei umane vitruviene, în plenitudinea ei, aflată în raport absolut cu spațiul în care evoluează*. În acest sens, *am ajuns la concluzia conform căreia conceptul de suveranitate națională și conceptul modern de protecție internațională în materia drepturilor și libertăților fundamentale ale omului se află într-un raport de compromis dinamic necesar, determinând un sistem peren, care se autogenerază*.

Am surprins pe parcursul lucrării *edificiile instituționale* cu rol major în susținerea dispozițiilor Convenției și în executarea hotărârilor CtEDO, atât la nivelul autorităților înființate în temeiul Convenției, cât și la nivel național, prin care se realizează aplicarea dispozițiilor tratatului: Adunarea Parlamentară a Consiliului European, Comitetul de Miniștri, Curtea Europeană a

Drepturilor Omului, instituțiile naționale constituționale, legislative, executive și judiciare, autorități administrative, agenții guvernamentale pentru Curtea Europeană, un rol special, fundamental, revenind parlamentelor naționale.

De altfel, *modelele exemplificative* din conținutul cercetării doctorale, precum și *analiza metamorfozei sistemelor juridice și administrative sub autoritatea Convenției* sunt elocvente din această perspectivă, informația cuprinsă în acestea redând fidel *imaginea concretă a impactului și forței sistemului Convenției* la nivel regional și național sub aspectul conceptualizării instrumentelor descrise prin jurisprudența CtEDO, preluate în sistemele naționale, sub aspectul angrenajelor administrative instituționale și a relaționării dintre acestea, regional – național și sub aspectul implementării deciziilor CtEDO, ca exercițiu de complinire a caracteristicilor esențiale ale statului de drept, în ideea în care “*a înțelege înseamnă să devii una cu ceea ce vrei să înțelegi.*”⁴³

Am tratat, de asemenea, în conținutul lucrării, *conflictele de natură principială instituite în raport cu jurisprudența CtEDO*, pornind, înainte de orice analiză a cauzelor care au determinat critici asupra considerentelor cu care CtEDO operează, de la observația că textul Convenției este un codice care încearcă o suprapunere a unei realități normative subiectiv obiectivă (*norma agendi*) proclamată în mod solemn (prin semnare și ratificare) peste o realitate juridică evolutivă, obiectiv subiectivă. În această suprapunere, care nu este perfectă, elementul de interferență constă în existența unor drepturi primordiale, elementare, eterne, inalienabile, *supra-pozitive*, a căror valabilitate nu depinde de acceptarea sau negarea lor de către subiecții de drept, ci sunt parte a ființei umane în integralitatea sa: dreptul la viață și dreptul la libertate. Toate celelalte drepturi cuprinse de Convenție sunt prelungiri sau detalii ale primelor. Făcând această distincție *ab initio*, am exclus analiza conflictelor de natură principială rezultate din această clasificare, care, considerăm noi, poate face obiectul unui studiu de filosofie a drepturilor. Ținând cont de această ipoteză, am pornit în analiza noastră de la premisa că drepturile consacrate de Convenție fac parte dintr-un întreg care nu ierarhizează drepturile în sine din punct de vedere al conținutului lor. În această paradigmă am analizat⁴⁴ cauzele care au determinat aceste critici și *am identificat soluția în recunoașterea sistemului de valori comune* pe care statele trebuie să o aibă ca reper, având în vedere *dinamica sistemului Convenției, similară în substanța ei cu dinamica administrativă și normativă profundă a statelor.*

---

⁴³ Andrei Pleșu, *Obscenitatea publică*, Ed. Humanitas, București, 2004, p.205

⁴⁴ Secțiunea 2.5. a tezei

Cu privire la metamorfoza sistemelor legislative și administrative determinată de jurisprudența CtEDO în baza textului Convenției și al protocoalelor adiționale, cercetarea a dus la **concluzia că au fost operate la nivel național modificări începând cu legile fundamentale, constituțiile, în ideea în care efectul dispozițiilor normative are reprezentare concretă și este credibil numai în spațiul în care funcția normativă a dispoziției este permanent corelată cu realitatea în care norma se aplică**, ordinea constituțională supranațională și cea națională fiind interconectate și interdependente. Dincolo de acest raționament, **principiul protecției drepturilor și libertăților fundamentale este transcendent constituțiilor naționale** și sistemelor interne de norme și autorități, pentru că face parte din structura profundă a principiilor continentului european, constituind un **bloc de constituționalitate** la nivel abstract. Ca argument am avut în vedere transformările constituționale din Belgia, Italia, Franța, Germania, România, care au evidențiat concludiv **teza dualismului constituțional**, în care avem ca praxis **abordarea concomitentă și substanțială a garanțiilor conferite atât prin normele constituționale, cât și prin jurisprudența CtEDO și principiile cuprinse în Convenție**, ca puncte de echilibru între protecția intereselor statului și protecția individuală sau de grup în materia drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Cu privire la consolidarea mecanismelor instituționale și procedurale de funcționare și de executare a dispozițiilor Convenției prin protocoalele sale, conchidem că **reformele sistemului Convenției au redimensionat arhitectura unui spațiu regional integrat de instituții, proceduri, drepturi și obligații** care garantează o protecție deplină, constantă și eficientă a drepturilor și libertăților fundamentale. În această paradigmă, executarea hotărârilor pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului devine o obligație asumată complet, atât la nivel regional, cât și național, reprezentând, în sine, proiecția nivelului de democrație europeană și națională, a gradului de evoluție culturală, administrativă, juridică, istorică, pe scara valorilor fundamentale ale societăților multiculturale actuale.

Tabelul exemplificativ⁴⁵ din conținutul studiului doctoral care descrie statutul Convenției în raport cu sistemul juridic intern și influența dispozițiilor Convenției în modificările administrative ale statelor alese ca modele de reprezentare (Albania, Austria, Belgia, Croația, Finlanda, Franța, Germania, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Polonia, România, Suedia), aduce **una dintre cele mai importante concluzii ale cercetării, aceea că statele au încorporat în sistemele lor juridice și/sau administrative în forme multiple, asemănătoare**

---

⁴⁵ Secțiunea 3.6. a tezei

sau diferite, concluziile instanței supranaționale, transformându-și și/sau formându-și o nouă ordine administrativă sau juridică aptă să uniformizeze și să armonizeze proceduri, instituții și norme pentru atingerea scopului comun, prezervarea și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale. Parlamentele joacă aici un rol esențial.

Această arhitectură cu valoare formativă, structurală, constitutivă, revendicată de la prevalența și universalitatea drepturilor primordiale *este pe cale să redimensioneze suveranismul național în materia drepturilor și libertăților fundamentale, menținând un echilibru incontestabil între scopul sistemului Convenției și metoda îndeplinirii acestui scop. Edictul Convenției*, ca instrument cardinal al ordinii publice europene și de garantare a drepturilor și libertăților fundamentale, *poate deveni cheia* pentru dezvoltarea completă a administrației, a doctrinelor juridice și a normării naționale în materia prezervării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, *un nou palier de evoluție al sistemelor naționale democratice*, care deschide noi orizonturi pentru exercițiul în sine al substanței drepturilor și libertăților prevăzute atât la nivel național, cât și de Convenție. Cercetarea noastră științifică joacă aici un rol crucial, care ne-a condus spre considerarea la *alt nivel a tendințelor europene de armonizare spre un codice egal în autoritate cu legea fundamentală națională*, a cărui interpretare este *ancorată și amplificată constant prin hotărârile unui organism judiciar internațional*. Am concluzionat în acest sens că ne aflăm în fața *unui izvor de drept universal, dar și universal de drept*, care depășește cu mult granițele teritoriale ale acțiunii sale și introduce constant și consecvent în interpretare și praxis noi paliere conceptuale, juridice și administrative care redimensionează subtil suveranitatea statelor și, în același timp, asigură protecție și garanții complementare unei sfere vaste de persoane.

Studiul doctoral descrie mecanismele procedurale de executare a hotărârilor CtEDO, surprinzând detaliile tehnice și *interdependența administrativă a organismelor instituționale la nivel regional-național, care marchează puternica legătură funcțională între Curtea de la Strasbourg și curțile constituționale naționale, între instanțele naționale și instituțiile legiuitoare, între sistemele administrative naționale și sistemul instituit de Convenție*. Această interdependență instituțională și normativă este vizibilă și în palierul *interpretării conceptelor și al jurisprudenței supranaționale convenționale* care a depășit, în acest mod, obiectivul inițial de asigurare a *justiției individuale*, aflat în permanentă conexiune cu normarea națională și raportarea sistemelor juridice și administrative la această normare. Ne referim, în acest context, și la abordarea care a însemnat *tendința de consolidare a efectului direct al hotărârilor* (pronunțate de

Curtea de la Strasbourg) *în statul împotriva căruia este pronunțată hotărârea, dublată de efectul indirect*, adică rolul interpretativ al jurisprudenței CtEDO *extins asupra celorlalte state contractante care nu sunt implicate în cauza în care Curtea s-a pronunțat*, dar interesate fiind de hotărâre, din punctul de vedere al *particularităților posibil aplicabile și superpozabile sistemelor legislative sau administrative proprii*.

Implicarea parlamentelor naționale în implementarea standardelor Convenției și în executarea hotărârilor CtEDO are ca punct de referință documentele axă ale Consiliului Europei, *recomandări, rezoluții, rapoarte, declarații, care descriu modul în care instituțiile legiuitoare sunt părți integrante ale sistemului Convenției*, cu rol esențial și substanțial, pe care cercetarea le-a cuprins în analiza sa⁴⁶:

- crearea și consolidarea mecanismelor interne de control efectiv pentru punerea în aplicare a hotărârilor; implicarea în procedurile de verificare a compatibilității proiectelor de lege, a actelor normative în vigoare și a corelării procedurilor administrative cu standardele Convenției și jurisprudența Curții;
- adoptarea de acte normative prin care sunt revizuite problemele structurale complexe la care hotărârile Curții fac referire;
- crearea de structuri parlamentare permanente dedicate monitorizării executării hotărârilor Curții de la Strasbourg;
- informarea, organizarea de dezbateri regulate la nivel parlamentar, cu privire la hotărârile Curții;
- controlul parlamentar asupra punerii în aplicare a hotărârilor Curții de la Strasbourg;

Ni s-a părut deosebit de relevantă *prezentarea modelului britanic de control parlamentar al implementării hotărârilor CtEDO* asupra executivului⁴⁷, *Comisia mixtă pentru drepturile omului* (JCHR), una dintre cele mai eficiente forme parlamentare de monitorizare și implementare a executării hotărârilor instanței de la Strasbourg, prin atribuțiile și competențele conferite, dar și prin amplitudinea implicării politice, abstracte, dincolo de dispozițiile normative, în ideea de respect absolut pentru statul de drept și, dincolo de acesta, ca probă a echilibrului puterilor în stat. În opinia noastră, această comisie specifică, deși una dintre cele mai vechi

---

⁴⁶ Capitolul VI al tezei

⁴⁷ Secțiunea 6.4. a tezei

structuri de control la nivel european asupra executivului privind implementarea hotărârilor CtEDO, reprezintă unul dintre cele mai performante modele parlamentare.

Ca o concluzie, în această paradigmă a complinirii concrete a sistemului Convenției și a executării efective a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, parlamentele naționale joacă un rol pivotal, prin capacitatea lor de a dimensiona concret și corect, în limitele echilibrului puterilor în stat conferite de legile fundamentale, legislația națională și sistemele administrative care o aplică. Dincolo de acest rol, parlamentele naționale, prin axa de putere reprezentativă pe care o cuprind intrinsec în structura lor conceptuală și instituțională, au misiunea de a calibra aspirațiile societăților naționale pe care le reprezintă și le administrează, cu forma și forța concretă a aspirațiilor fondatoare ale sistemului Convenției europene.

În raport cu implicarea autorităților naționale în executarea hotărârilor pronunțate de CtEDO, am considerat necesară prezentarea modificărilor de natură administrativă și normativă națională, precum și a modului de executare a hotărârilor pentru un număr de 4 state, Albania, Belgia, Polonia și România, în tabelul descriptiv⁴⁸, care a relevat faptul că, mai ales în urma pronunțării hotărârilor pilot care au impus măsuri generale pentru remedierea deficiențelor structurale, autoritățile statului s-au implicat deplin pentru a opera modificări semnificative la nivel legislativ și administrativ, sub supravegherea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.

În acest mod, *treptele de autoritate națională și transnațională (normativă și instituțională)* nu fac altceva decât să *echilibreze metoda prin care se înfăptuiește justiția, cu scopul justiției în sine*. Numai în acest mod, scopul inițial și fundamental al realizării actului de justiție, în deplin acord corelat cu scopul administrației în sine sub toate aspectele complexe în care ne sunt înfățișate - prezervarea drepturilor și libertăților prevăzute de sistemul Convenției - este atins.

În privința **României**, documentele APCE o menționează ca având probleme majore în realizarea standardelor Convenției în mai multe domenii (neexecutarea sau executarea tardivă a hotărârilor judecătorești, dreptul la un proces echitabil, durata excesivă a procedurilor judiciare, condițiile precare de detenție). De altfel, statistica⁴⁹ realizată pentru perioada 1994-2020 privind respectarea dispozițiilor Convenției și a protocoalelor sale indică încălcarea repetată a articolului 6 din Convenție (*dreptul la un proces echitabil*) și a articolului 1 din Protocolul 1 la Convenție

---

⁴⁸ Prezentat în capitolul VI al tezei

⁴⁹ Făcută publică în 2023

<https://www.statista.com/statistics/1098872/violations-of-the-echr-by-romania/> - accesat la 12 ianuarie 2024

(*protecția proprietății*), cu un total de 495 și, respectiv, de 462 de hotărâri pronunțate împotriva României. Alte încălcări au vizat *tratamentele degradante sau inumane* (302 hotărâri pronunțate împotriva României), *durata excesivă a procedurilor judiciare* (150 hotărâri pronunțate împotriva României) *dreptul la un recurs efectiv* (145 hotărâri) și *dreptul la libertate și securitate* (123 hotărâri).

În această paradigmă am descris modelul românesc de implicare parlamentară în executarea hotărârilor Curții de la Strasbourg.

Concluzia analizei acestui model a reliefat că, pentru consolidarea instrumentelor naționale, este imperativ necesară înființarea unei structuri comune parlamentare (Senat – Camera Deputaților) pentru monitorizarea executării și implementarea hotărârilor pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului împotriva României. Aceasta, în exercitarea rolului de control parlamentar asupra Executivului conferit de art. 111 și art. 112 din Legea fundamentală și în limitele definite de principiul separației puterilor în stat. Și, dincolo de acest lucru, în consolidarea statului de drept și a asumării actului de putere în mod responsabil și în beneficiul protecției depline și efective a drepturilor și libertăților fundamentale. Comisia parlamentară constituită în acest mod ar fi cu adevărat punctul de echilibru necesar între puterile statului în privința executării hotărârilor CtEDO, mai ales dacă organismele sale de conducere ar fi imparțiale, pentru că numai în acest mod, articolele 111 și 112 din Constituție și-ar găsi sensul real dincolo de litera legii.

În privința ***modelului ideal de protecție a drepturilor omului și de monitorizare a executării hotărârilor pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, ca și a întrebării secundare formulate în debutul cercetării - Instituțiile care aplică și monitorizează această normare juridică sunt modele ideale pentru protecția drepturilor enunțate de Convenție ?*** – considerăm că prezenta lucrare de cercetare a oferit o vastă sferă de argumente pentru a considera aceste teme ca fiind importante pentru construcția retoricii demersului în sine. Concluzia la care am ajuns este aceea că nu este posibilă imaginarea unui model ideal și general aplicabil național care să acopere nivelul extins al problematicii legate de garantarea la nivel național a drepturilor și libertăților fundamentale, pentru că însăși sistemul Convenției oferă statelor o largă *marjă de apreciere*, atât în privința măsurilor care trebuie luate în anumite condiții, cât și în interpretarea, *in extenso*, a limitelor de suveranitate națională. Însă această flexibilitate a Convenției, care dă consistență însăși conservării ei ca instrument juridic paneuropean de realizare a drepturilor, trebuie interpretată de state ca fiind limita minimă a standardului privind protecția și garantarea

drepturilor omului. Este de datoria statelor să găsească, prin coroborarea și compararea normelor Convenției cu norma națională, realizarea echilibrului între această limită și interesul național în amplitudinea lui, pentru realizarea protecției depline a propriilor cetățeni, dar și a spațiului regional de valori. Parlamentele naționale au în această ecuație un rol fundamental. În cazul în care acest echilibru nu este realizat, statele au obligația, în virtutea calității de membre ale unei culturi regionale de securitate a drepturilor și libertăților determinate de sistemul Convenției, să găsească soluții pentru reconectarea la sistemul comun de valori. Aceasta este cheia în care trebuie privit acest model ideal de protecție a drepturilor omului, iar instituțiile naționale, parlamentele naționale, implicate efectiv în acest proces sunt, dincolo de mecanismele administrative care compun modelul, instrumente integrate de cooperare în complinirea drepturilor. În această idee, consolidarea instituțională, alături de elaborarea unor proceduri clare și obligatorii privind raporturile dintre instituțiile implicate în implementarea hotărârilor pronunțate de Curtea Europeană, dar și între instituțiile care aplică acest cadru normativ de prezervare și garantare a drepturilor omului devine un obiectiv comun continuu, de angajament, în raport cu standardele Convenției și pentru realizarea lor.

În privința *relației funcționale între nivelul parlamentar și executivul chemat să pună în executare aceste hotărâri*, apreciem că atât parlamentele, cât și executivele statelor trebuie să aibă constant în vedere faptul că ambele sunt părți componente ale angrenajului democratic, ca instrumente legitime și reprezentative de complinire a normei care le justifică și le împlinește menirea. Ne aflăm, astfel, în fața unei relații biunivoce atât pe nivel orizontal, parlament-executiv, cât și pe nivel vertical, administrație națională – sistem al Convenției din punctul de vedere al prezervării, garantării și complinirii *de facto* și *de iure* a drepturilor și libertăților fundamentale. Numai în această relație, atât sistemele naționale cât și sistemul Convenției pot subzista în mod specific și aplicat în domeniul drepturilor omului.

În cele din urmă, dincolo de normele juridice pe care atât parlamentele, organismele reprezentative legitimate democratic ale statelor, cât și executivele naționale sunt îndrituite să le conceapă și să le utilizeze în exercițiul drepturilor fundamentale, *exercițiul politic de care ambele depind în aplicarea concretă a standardelor, reprezintă piesa centrală a hermeneuticii drepturilor omului în profunzimea lor, de la concept la scop, de la origine la stadiul devenirii prezente*. Aceasta, în viziunea în care, așa cum se prezintă în literatura de specialitate, “*misiunile administrației publice sunt stabilite de către puterea politică, prin transpunerea lor în lege, administrația având un rol secund, de punere în aplicare într-un mod care să armonizeze*

litera rigidă a legii cu circumstanțele realității concrete”⁵⁰. În ideea de control parlamentar efectiv asupra executivelor consacrată de majoritatea constituțiilor statelor democratice subzistă nu numai norma și procedura concretă, dar și inflexiunea articulării principiilor pentru care normele și procedurile au fost create.

Întorcându-ne la *întrebarea-pivot* în jurul căreia demersul nostru științific a fost construit - *Cum și de ce se conformează statele prin instituțiile lor naționale, autorității și forței Convenției și a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, chiar și în lipsa unor mecanisme incontestabile de constrângere ale sistemului convențional?*, - am arătat că forța profundă și concretă a Convenției, fundamentată prin încorporarea în structura sa juridică a rădăcinilor și fundamentului axiologic al discursului justificativ despre drepturile primordiale și esențiale ale omului, a determinat cauzele, dar și efectele legitime ale caracterului supranațional, precum și congruența între constructul juridic al acestor drepturi și praxisul justiției pe care Convenția o complinește. Din acest punct de vedere, descriția spațiului în care evoluează a căpătat nenumărate valențe, corespondente statelor integrate în acest univers al legalității ca spațiu fizic și metafizic, corectiv-coercitiv, dar și probator al gradului de suprapunere normativ-conceptuală și procedurală peste o matrice determinată⁵¹. Această matrice evolutivă, vie, în acord cu evoluția *ființei-împreună* a lui Heidegger⁵², a generat – în raport cu protecția și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului – modificări normative, administrative, de proceduri, interpretative și argumentative atât la nivelul statelor, cât și la nivelul raporturilor statelor cu sistemul supranațional al Convenției, în exercițiul zidirii unui spațiu comun de securitate a drepturilor intrinsec legate de natura ființei umane. În epoca modernă, spunea Heidegger în *Parmenide*⁵³, “*asigurarea devine trăsătura fundamentală a comportamentului uman, deoarece siguranța, înțeleasă ca certitudine necondiționată, ajunge să aibă întâietate deplină tocmai datorită nesiguranței pe care omul o încearcă în fața a tot și toate; (...) Asigurarea nu este acea activitate prin care omul își consolidează o poziție pe care deja o are, ci este punerea în siguranță pe care omul o efectuează în chip agresiv și preventiv tocmai în vederea dobândirii*

---

⁵⁰ Emil Bălan, *În proximitatea dreptului. Științele administrative și perspectiva normativistă asupra funcționării statului*, în *Spațiul administrativ în secolul XXI - Administrative space in the 21st century* / coord.: Emil Bălan, Marius Văcărelu, Gabriela Varia, Dragoș Troanță. Ed. Wolters Kluwer, București, 2021, pp.56-57

⁵¹ Ne referim mai cu seamă la încărcătura juridică, filosofică, teleologică pe care sistemul Convenției o încorporează în conținutul ei, fără să o clameze imperativ, încărcătură transferată la nivelul entităților statale.

⁵² Avem în vedere societatea în ansamblul său, ca și construct social și politic, luând în considerare, în primul rând, relația între indivizi, apoi între stat și indivizi și indivizi și stat, ca formă și normă de interdependențe.

Pentru o privire aprofundată asupra conceptului de *ființă-împreună*, a se vedea Martin Heidegger – *Ființă și timp*, Ed. Humanitas, București, 2016

⁵³ Martin Heidegger, *Parmenide*, Ed. Humanitas, București, 2001, pp. 239-240

siguranței”. Acesta este rolul primordial al sistemului Convenției: punerea în siguranță (prin normare, justificare și argumentare), pentru a dobândi siguranță (protecția efectivă și deplină a drepturilor fundamentale), pentru că *“siguranța, înainte de a fi un scop în sine, devine o condiție a libertății”*.⁵⁴

Prin raționamente inductive și deductive, demersul științific a cristalizat și demonstrat opinia conform căreia, în raport cu exercițiul concret al drepturilor și libertăților fundamentale, *“binele suprem, justiția în sine, frumosul în sine operează asupra omului fără voința lui”*⁵⁵, în virtutea devenirii însăși, ca parte componentă prezentă atemporal atât la nivelul individului, cât și la nivelul societății. Convenția nu face decât să transcrie în corpul său aceste valori continue, imuabile, perfect adaptate nivelului de așteptare al societăților aflate în perfectă armonie cu timpul istoric pe care îl parcurg, integrate în sistemul multidimensional al unei culturi universale a drepturilor și libertăților.

Din aceste considerente, statele au adaptat normele, conceptele și praxisul la propriul nivel de evoluție politică, administrativă, juridică, istorică, pe care cercetarea noastră le cuprinde și încearcă să le explice în tot cuprinsul său.

În concluzie, tema aleasă pentru subiectul de cercetare a fost una deosebit de generoasă, oferindu-ne posibilitatea explorării unor concepte și subiecte de o deosebită valoare în raport cu cadrul general de prezervare și garantare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Dincolo de această evidență, actul de cercetare în sine, ca exercițiu al înțelegerii, aprofundării și aplicării unor concepte, de la origini și până la praxis, a descoperit autorului lui și, mai departe, prin transmiterea lui cercetătorilor și practicienilor în domeniu, vastitatea multiplicării principiilor, metodelor și instrumentelor Convenției, ca depozitar al unora dintre cele mai importante valori ale ființei umane.

În acest sens, consider că fiecare capitol sau subcapitol în parte poate constitui o nouă temă de cercetare aprofundată, care dovedește importanța sistemului Convenției în arhitectura regională a unui spațiu al drepturilor și libertăților, înfăptuit prin instituții și norme.

Prin calitatea informației pe care o cuprinde, prin modelele pe care le-a abordat, prin comunicările și prin publicațiile pe care le-a înglobat pe parcursul studiului, apreciem că demersul

---

⁵⁴ Mihai Milca, *Statul de drept, drepturile omului, siguranța cetățenilor și starea de excepție*, Revista Drepturile Omului, nr.2, IRDO, București, 2016, p.18

⁵⁵ Petre Țuțea, *Reflecții religioase asupra cunoașterii*, Ed. Nemira, București, 1992, p. 74

de cercetare aduce o contribuție importantă, primumtoare și vizionară la consolidarea instituțiilor, a legislației, a conceptelor, a procedurilor, a practicilor și mecanismelor de implementare a standardelor Consiliului Europei în general și a celor descrise de *Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale* în special, implicit în privința controlului asupra implementării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, ca formă finală a realizării actului de justiție, a echității și, în cele din urmă, a dreptății.

Bibliografie:

1. ALBU, Emanuel. *Excepția de nelegalitate – garanție a bunei administrări. Admisibilitatea excepției de nelegalitate privitoare la un act administrativ cu caracter normativ*, în *Dreptul la o bună administrare. Între dezbaterile doctrinare și consacrarea normativă*, sub coordonarea: Emil Bălan, Cristi Iftene, Dragoș Troanță, Gabriela Varia, Marius Văcărelu, Ed. Comunicare.ro, București, 2010
2. ALEXANDRU, Ioan. *Provocări privind globalizarea și administrația publică*, în *Globalizarea societății. Globalizarea dreptului*. Ed. Universitară, Ed. Universul Academic, București, 2020
3. ALEXANDRU, Ioan. *Curenți de gândire privind administrația publică/Currents of thought on public administration*, Ed. Economică, București, 2000
4. ALEXANDRU, Ioan. *100 de ani în evoluția dreptului administrativ din România*, în *Evoluția dreptului și a societății românești în context internațional 1918-2018* /ed. coord. Irina Moroianu Zlătescu - București, Ed. Universul Academic, 2019
5. ALEXANDRU, Ioan. *Administrația publică, Teorii, Realități, Perspective*, Ed. Lumina Lex, București, 1999
6. ALLARD, Julie.; VAN den EYNDE, Laurent. *Le dialogue des jurisprudences comme source du droit. Arguments entre idéalisation et scepticisme*, în *Les sources du droit revisitées*, vol. 3, Ed. Presses universitaires Saint-Louis, Bruxelles, 2019
7. ALTER, Karen J.; HELFER, Laurence R; MADSEN, Mikael Rask. *International Court Authority*, The Danish National Research Foundation's Centre of Excellence for International Courts–Working Paper Series, No. 112, December 2017
8. ARISTOTEL, *Politica*, Ed. IRI, București, 2001
9. BANDET, Pierre.; MEHL, Lucien. *Le fait administratif: nature, origine et développement* în „*Traite de science administrative*”, Mouton & Co., Paris, La Haye, 1966
10. BASTIEN, François. *Un parlementarisme “rationalisé”* versiune online în ”Le régime politique de la Ve République”, 5 e Édition, Repères, La Découverte, 2011

11. BATES, Ed. *The Evolution of the European Convention of Human Rights: From its Inception to the Creation of a Permanent Court of Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2010;
12. BĂLAN, Emil. *Instituții administrative*, Ed. C.H. Beck, București, 2008
13. BĂLAN, Emil. *În proximitatea dreptului. Științele administrative și perspectiva normativistă asupra funcționării statului, în Spațiul administrativ în secolul XXI - Administrative space in the 21st century / coord.: Emil Bălan, Marius Văcărelu, Gabriela Varia, Dragoș Troanță*. Ed. Wolters Kluwer, București, 2021
14. BĂLAN, Emil; VARIA, Gabriela. *On the Right to Good Administration: European developments and national administrative practice – Academic Journal of Law and Governance*, No 8/2020, Ed. Wolters Kluwer, T&T Academic Publishing, București, 2020
15. BĂLAN, Emil. *Romanian Public Administration. Identity Elements*, Academic Journal of Law and Governance, Ed. Wolters Kluwer, Special Number No. 8. 2/2020, București, 2020
16. BĂLAN, Emil. *Statul de drept și calitatea reglementării - Instituții, proceduri, resurse ale administrației publice*, Editura Wolters Kluwer, București, 2016
17. BĂLAN, Emil. TROANȚĂ, Dragoș. *Considerations on the principles and evolutions of EU administrative procedure*, Revista Curentul Juridic nr. 4 (55), 2013, Ed. University Press, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie “George Emil Palade” din Târgu Mureș, Târgu Mureș, 2013
18. BĂLAN, Emil; IFTENE, Cristi; VĂCĂRELU Marius; TROANȚĂ Dragoș; VARIA Gabriela. *An introduction to the principles and practice of good administration*, în Consolidarea capacității administrative în contextul bunei administrări, Ed. Comunicare.ro, București, 2011
19. BĂLAN, Emil; ALEXANDRU, Dana - *The concept of Local Collectivity within the Romanian positive law. Between convention and scientific truth – în La régionalisation en Europe. Regards croisés*, Éditions Bruylant, Bruxelles, 2014
20. BĂLAN, Emil. IFTENE, Cristi. TROANȚĂ, Dragoș. VARIA, Gabriela. VĂCĂRELU, Marius. *Dreptul la o bună administrare. Între dezbaterea doctrinară și consacrarea normativă*, Ed. Comunicare.ro, București, 2010

21. BELLAMY, Richard. *The Democratic Legitimacy of International Human Rights Conventions: Political Constitutionalism and the European Convention on Human Rights* in European Journal of International Law no. 25, 2014
22. BESSON, Samantha. *The Reception Process in Ireland and the United Kingdom* in Helen Keller, Alec Stone Sweet, *A Europe of Rights: The Impact of the ECHR on National Legal Systems* - Oxford University Press, 2008
23. BELU, Magdo, Monna- Lisa; MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *The Implementation of the International and European Union Legal System Into National Regulations, in the Context of Globalisation*, Law Review – vol. XI, issue 1, January-June 2021, Ed. Universul Juridic, București, 2021
24. BENVENISTI, Eyal. *Margin of Appreciation, Consensus and Universal Standards*, New York Journal of International Law and Policy 31, 1998–1999
25. BERGER, Peter L. *Sociology: A Disinvitation?* in SOCIETY no.30, November/December 1992
26. BERNARD, Claude. *Introduction à l'étude de la médecine expérimentale*, Culture et civilization Bruxelles, 1865
27. BÎRSAN, Corneliu. *Convenția europeană a drepturilor omului: comentariu pe articole* - Ed. a 2-a, rev. - București: C.H. Beck, 2010
28. BLAGA, Lucian. *Geneza metaforei și sensul culturii*, ed. Humanitas, București, 1994
29. BLUMENSON, Eric. *How are Human Rights Universal?*, Harvard Kennedy School, Carr Center for Human Rights Policy November, 2020
30. BODNAR, Adam. *Res Interpretata: Legal Effect of the European Court of Human Rights' Judgments for other States Than Those Which Were Party to the Proceedings*, in Human Rights and Civil Liberties in the 21st Century, Vol 30, Yves Haeck, Eva Brems (editori), Dordrecht: Springer Netherlands: Imprint: Springer, 2014
31. BOSSUYT VAN, Anneleen. *Fit for purpose or faulty design? Analysis of the jurisprudence of the European Court of Human Rights and the European Court of Justice on the*

legal protection of minorities. Journal on ethnopolitics and minority issues in Europe, Vol. 6, 2007

32. BOVEN VAN, Theodor. *Distinguishing criteria of Human Rights*, in *The international dimension of Human Rights*, Karel Vasak General Editor, Unesco, 1979
33. BURGORGUE-LARSEN, Laurence; ASTRESSES, Pierre-Vincent; BRUCK, Véronique. *The Constitution of France in the Context of EU and Transnational Law: An Ongoing Adjustment and Dialogue to Be Improved*, în *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law*, Published by T.M.C. ASSER PRESS, The Hague, 2019
34. BUSSANI, Mauro. *Deglobalizing Rule of Law and Democracy: Hunting Down Rhetoric Through Comparative Law*, *The American Journal of Comparative Law*, no 67, Oxford University Press, 2019
35. CAMERON, Iain. BULL, Thomas. *Sweden*, in *Implementation of the European Convention on Human Rights and of the judgements of the ECtHR in national case-law. A comparative analysis*, Gerards and Fleuren (eds.), Intersentia Cambridge - Antwerp – Portland, 2014
36. CHANG, Brian. “*Global developments in the role of parliaments in the protection and promotion of human rights and the rule of law: An Emerging Consensus*”, Published by Arts and Humanities Research Council Polaris House, Swindon, UK, 2018
37. CHELCEA, Septimiu. *Metodologia cercetării sociologice – Metode cantitative și calitative*, Editura Economică, București, 2001
38. CHEVALLIER, Jacques. *Science administrative*, 6e edition mise à jour, Ed. PUF, Paris, 2019
39. CHRISTOFFERSEN, Jonas. *Fair Balance: Proportionality, Subsidiarity and Primarity in the European Convention on Human Rights*, Leiden: Brill, 2009
40. CLEMENTE, Mario. “*Theoretical Foundations of Human Rights: a Critical Insight into Contemporary Debate*.” *Dialegethai. Rivista telematica di Filosofia*, Vol 22, 2021
41. COZZI, Alessia; SYKIOTOU, Athanassia; RAJSKA, Dagmara; KRSTIC Filatova Maria, KATIC, Nikolina; BARD Petra; BOURGEOIS, Stephanie - *Comparative study on the*

implementation of the ECHR at the national level – Council of Europe, 2016

42. CRAINIC, Nichifor. *Nostalgia paradisului*, Ed. Moldova, Iași, 1994
43. DELEANU, Ion. *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat*, Ed. C.H. Beck, București, 2006
44. DELGRANGE Xavier. “*De l’ensemble indissociable à l’interprétation conciliante. Observations*”, în *Le droit international et européen des droits de l’homme devant le juge national*, S. Van Drooghenbroeck (dir.), Bruxelles, Larcier, 2014
45. DJEFFAL, Christian. *Dynamic and Evolutive Interpretation of the ECHR by Domestic Courts? An Inquiry into the Judicial Architecture of Europe*, in Helmut Philipp Aust, and Georg Nolte (eds), *The Interpretation of International Law by Domestic Courts: Uniformity, Diversity, Convergence*, Oxford, 2016; Oxford Academic, 24 Mar. 2016
46. DRĂGULIN, Sabin.; MILCA, Mihai. *Naționalismul și extremismul politic de dreapta. Avataruri, mutații, răătăciri*, Ed. Pro Universitaria, București, 2024
47. DRZEMCZEWSKI, Andrew. *The Sui Generis Nature of the European Convention on Human Rights* in *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol 29, No.1, 1980, Cambridge University Press
48. DRZEMCZEWSKI, Andrew *Quelques réflexions sur l’autorité de la chose interprétée par la Cour de Strasbourg* in: J. Barthelemy et al., *La conscience des droits: mélanges en l’honneur de JeanPaul Costa*, Paris: Dalloz, 2011
49. DRZEMCZEWSKI, Andrew. “*Les faux débats entre monisme et dualisme – Droit international et droit français : l’exemple du contentieux des droits de l’homme*” *Boletim da sociedade brasileira de direito internacional* Ano 51, Nos. 113/118, (January/December 1998)
50. DRZEMCZEWSKI, Andrew; MEYER-LADEWIG, Jens. *Principal characteristics of the new ECHR control mechanism, as established by Protocol No. 11, signed on 11 May 1994*, *Human Rights Law Journal*, No 15, 1994
51. DUGUIT, Léon. *Manuel de droit constitutionnel: théorie générale de l’état-organisation politique*, Ed. Fontemoing, Paris, 1907

52. DURKHEIM, Émile. *De la division du travail social*, Paris: PUF, 1930
53. DZEHTSIAROU, Kanstantsin. *European consensus and the legitimacy of the European Court of Human Rights*, Cambridge University Press, 2015
54. FABBRINI, Federico. *Kelsen in Paris: France's Constitutional Reform and the Introduction of A Posteriori Constitutional Review of Legislation*, German Law Journal, 9(10), Cambridge University Press, Cambridge, 2008
55. FEINGOLD, Cora S *Doctrine of Margin of Appreciation and the European Convention on Human Rights*, Vol.53, Notre Dame L. Rev. 90, 1977
56. FINNIS, John. "Grounding Human Rights in Natural Law," American Journal of Jurisprudence, 60, 2012, pp.195–225
57. FODOR, Elena Mihaela. *Legătura dintre drept și timp – discuții privind instituția prescripției*, Anuarul Institutului de Istorie »George Barițiu« din Cluj-Napoca - Seria HUMANISTICA, Editura Academiei Române, București, 2016;
58. FØLLESDAL, Andreas. *Subsidiarity*, Journal of Political Philosophy, Vol. 6, No. 2, Blackwell Publishers, Oxford, 1998
59. FØLLESDAL, Andreas. "Appreciating the Margin of Appreciation", in Etinson, A. (ed.), *Human Rights: Moral or Political?*, Oxford: Oxford University Press, 2018
60. FREEMAN, Michael. *Human Rights: An Interdisciplinary Approach*, Polity Press, Cambridge, 2002.
61. GAIUS, *Institutiones, Commentarius Primus, 1. De Iure Civili et Naturali, I.1*
62. GERARDS, Janneke. „Margin of Appreciation and Incrementalism in the Case Law of the European Court of Human Rights”, Human Rights Law Review nr. 18, 2018
63. GERARDS, Janneke. *General principles of the European Convention of HumanRights*, Oxford University Press, 2019

64. GERARDS, Janneke; FLEUREN, Joseph. *Implementation of the European Convention on Human Rights and of the judgments of the ECtHR in national case-law* A comparative analysis - Intersentia Publishing Ltd., United Kingdom, Cambridge, 2014
65. GERARDS, Janeke. - *The Pilot Judgment Procedure before the European Court of Human Rights as an Instrument for Dialogue* – in Part V – The other Europe: A conversational perspective on the European Court of Human Rights in Constitutional Conversations in Europe. Actors, Topics and Procedures., Ius Commune Europaeum, Editors: Monica Claes, Maartje de Visser, Patricia Popelier, Catherine Van de Heyning, Intersentia, Cambridge, 2012
66. GERARDS, Janneke. *Pluralism, Deference and the Margin of Appreciation Doctrine*, European Law Journal 17, no.1, January 2011
67. GRABENWARTER, Christoph. *European Convention on Human Rights: Commentary*, München: C.H. Beck, Oxford: Hart, Baden-Baden: Nomos, Basel: Helbing Lichtenhahn, 2014
68. GRABENWARTER, Christoph; PABEL, Katharina. *Europäische Menschenrechtskonvention*, München: C.H. Beck, 2021
69. GREER, Steven. *The European Convention on Human Rights: achievements, problems and prospects*, Studies in European law and policy, Cambridge University Press, 2006
70. GREER, Steven. *The margin of appreciation: interpretation and discretion under the European Convention of Human Rights*, Human rights files No. 17, Council of Europe Publishing, 2000.
71. GRIGORESCU, Alina Mihaela *Artificial Intelligence – Between a Threat and an Opportunity* in *The impact of Artificial Intelligence on Human Rights/ Irina Moroianu Zlătescu (coord ed.)*, București, Ed. Universitară; Bârlad, Ed. Universul Academic, 2023
72. GRIGORESCU, Alina Mihaela. *The evolution of the relationship between the rule provided by the European Convention for the protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the national rule*, în *Supplement of Valahia University Law Study*, ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2023
73. GRIGORESCU, Alina Mihaela. *The dynamics of the parliamentary structures and mechanisms of scrutiny applicable to the execution of the ECtHR judgments against Romania*, Fiat

- Iustitia No 2/2020, Editor in chief: Elena Mihaela Fodor, Ed. Pro Universitaria Publising House, București, 2020
74. GRIGORESCU, Alina Mihaela. *Streamlining the administrative system – recent developments within the framework described by the Cooperation and Verification Mechanism* în Supplement of Valahia University Law Study, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2020
75. GRYNCHAK, Alla; TAVOLZHANSKA, Yuliia; GRYNCHAK, Serhii; SMORODYNSKYI, Viktor; LATYSH, Kateryna. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms as a Constitutional Instrument of European Public Order*, Public Organization Review. 23, 2023
76. GUȚU, Stelian. *Sisteme informatice în administrație*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984
77. HAYDEN, Patrick (ed.). *The Philosophy of Human Rights*, St. Paul, MN: Paragon Press, 2001
78. HARRIS, David John; O'BOYLE, Michael; BATES, Ed; BUCKLEY, Carla. *Law of the European Convention on Human Rights*, 5th ed., Oxford: Oxford University Press, 2023
79. HARUTYUNYAN, Armen. *The Future of the European Court of Human Rights in the Era of Radical Democracy in European Convention on Human Rights Law Review* 2, 2021
80. HEIDEGGER, Martin. *Ființă și timp*, Ed. Humanitas, București, 2002
81. HEIDEGGER, Martin, *Parmenide*, Ed. Humanitas, București, 2001
82. HINSCH, Wilfried; STEPANIANS, Marcus. *Human Rights as Moral Claim Rights*, in R. Martin/ D. A. Reidy (ed.): *Rawls's Law of Peoples. A Realistic Utopia?*, Oxford, 2006
83. HOBBS, Thomas. *Despre om și societate*, Editura All, București, 2011
84. HORIA, Alexandru. *Vorbirea în șoaptă*, Ed. Anastasia, 1995
85. HUME, David. *Enquiries - Concerning Human Understanding and Concerning the Principles of Morals*, ed. by L. A. Selby-Brigge, revised 2rd ed., Oxford University Press, Amen House, London E.C.4, 1978

86. HUNT, Murray. *“Introduction”* in *Parliaments and Human Rights: Redressing the Democratic Deficit* (M. Hunt, H.J. Hooper and P. Yowell (eds), Hart Publishing, March 2015)
87. HUSA, Jaakko. *“We the Judges...”: Discovering Constitutional Ius Commune Europaeum*, Ticom, Tilburg Institute of Comparative and Transnational Law, Working Paper No. 2009/1, 2009
88. IORGOVAN, Antonie. *Tratat de drept administrativ*, vol. I, ed. a III-a, Ed. All Beck, București, 2001
89. JINARU, Roxana. *Scurtă prezentare a marjei de apreciere a statului în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Universul Juridic Premium, nr. 2/2017
90. JUNG, Carl Gustav. *Arhetipurile și inconștientul colectiv*, Editura Trei, București, 2003
91. KELLER, Helen. STONE SWEET, Alec. *A Europe of Rights: The Impact of the ECHR on National Legal Systems*, Oxford University Press, 2008
92. KESSEDJIAN, Catherine. *Public order in european law*, Erasmus Law Review nr. 1, 2007
93. KORHONEN, Outi. *Within and Beyond Interdisciplinarity in International Law and Human Rights*, in *European Journal of International Law*, Volume 28, Issue 2, Oxford, Oxford University Press, 2017
94. KRATOCHVIL, Jan. *The Inflation of the Margin of Appreciation by the European Court of Human Rights*, Netherlands Human Rights Quarterly 29, 2011
95. KRYGIER, Martin. *Tempering Power in Constitutionalism and the rule of law. Bridging idealism and realism*, Ed. Maurice Adams, Anne Meuwese, Ernst Hirsch Ballin, Cambridge University Press, 2017
96. LAGEOT, Céline – Annex – *Questions for the interviews at the European Court of Human Rights-* in *Implementatie van het EVRMen de uitspraken van het EHRMin de nationalerechtspraak Een rechtsvergelijkend onderzoek - Janneke Gerards, Joseph Fleuren, Radboud University Nijmegen*, 2013
97. LAVROFF, Dmitri-Georges. *Le Conseil constitutionnel et la norme constitutionnelle*, in *“Melanges en l’honneur de Gustave Peiser”*, PUG, Grenoble, 1995

98. LE BON, Gustave. *Psihologia mulțimilor*”, Ed. Anima, București, 1990
99. LEGG, Andrew. *The Margin of Appreciation in International Human Rights Law: Deference and Proportionality*, Oxford: Oxford University Press, 2012
100. LETSAS, George. *The ECHR as a Living Instrument: Its Meaning and Legitimacy*, în *Constituting Europe: The European Court of Human Rights in a National, European and Global Context*, Cambridge University Press 2015
101. LETSAS, George. *A theory of interpretation of the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, 2007
102. LETSAS, George. *Two Concepts of the Margin of Appreciation*, în *A Theory of Interpretation of the European Convention on Human Rights*, Oxford: Oxford University Press, 2007
103. LETSAS, George. *A Theory of Interpretation of the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, 2009;
104. LIAO, Matthew; ETINSON, Adam. “*Political and Naturalistic Conceptions of Human Rights: A False Polemic?*”, *Journal of Moral Philosophy*, Vol. 9, Koninklijke Brill NV, Leiden, 2012
105. LOCKE, John. *Al doilea tratat despre cârmuire*, Editura Nemira, București, 1999
106. LOCKE, John. *Two Treatises of Government*, (1690), edited with an Introduction by Thomas I. Cook, *The Second Treatise on Civil Government*, Hafner Publishing Company, New York, 1947
107. LOUIS, Jean Victor. *L'ordre juridique communautaire*, Office des publications officielles des Communautés européennes, ediția a 4-a, Paris, 1988
108. MADS, Adeas; EIRIK, Bjørge, *National Implementation of ECHR Rights: Kant's Categorical Imperative and the Convention* in A. Follesdal, B. Schlütter and G. Ulfstein, *The European Court of Human Rights in a National, European and Global Context*, Cambridge University Press, Cambridge, 2011
109. MATEI, Ani. LEOVEANU, Andy. *Systemics of Public Administration*, Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance, Springer, 2021

110. MATEI, Ani. DUMITRU, Adrian Stelian. *The Subsidiarity Principle and National Parliaments Role: From Formal Need, to Real Use of Powers*, Administrative Sciences, vol 10, 2020
111. MATEI, Ani. *Analiza sistemelor administrației publice*, Ed. Economică, București, 2003
112. MATEI, Ani. *Introducere în analiza sistemelor administrației publice*, Ed. Economică, București, 2000
113. MATEI, Lucica. MATEI, Ani. *The Administrative System of the European Union – from concept to reality*, Transylvanian Review of Administrative Sciences, Cluj Napoca, 2011
114. MĂTUȘESCU, Constanța; IONESCU, Steluța. *Effective Judicial Protection. Landmarks of Recent Case Law of the Court of Justice of the European Union* în Tomiță Ciulei, Gabriel Gorghiu (coordonatori), *Communicative Action and Transdisciplinarity în the Ethical Society*, Lumen Publishing House, Iași, 2018
115. MĂTUȘESCU, Constanța. *The scope of application of fundamental rights guaranteed by European Union law on member states' action. Some jurisprudential landmarks - Law Review - vol. III, Special issue*, Ed. Universul Juridic, București, 2017
116. MĂTUȘESCU, Constanța. *Drept instituțional al Uniunii Europene*, Editura Pro Universitaria, București, 2013
117. McBRIDE, Jeremy. *The Doctrines and Methodology of Interpretation of The European Convention on Human Rights* by The European Court of Human Right, Council of Europe, 2021
118. MEERSCH VAN DER, Ganshof. “*Conflicts Between Treaties and Subsequently Enacted Statutes in Belgium: Etat Belge v. S.A. "Fromagerie Franco-Suisse Le Ski"*”- Michigan Law Review 118 – vol. 72, issue 1, 1973
119. MEYERS, Diana. *Inalienable Rights: A Defense*, New York, Columbia University Press, 1985
120. MILCA, Mihai. *Statul de drept, drepturile omului, siguranța cetățenilor și starea de excepție*, Revista Drepturile Omului, nr.2, IRDO, București, 2016
121. MILCA, Mihai. *Criza democrației, statul de drept și drepturile omului*, Revista Drepturile Omului nr. 4, Ed. IRDO, București, 2015

122. MILCA, Mihai. *Geneza teoriei elitelor. Provocarea neomachiavellienilor*, Ed. Economică, București, 2001
123. MONTESQUIEU, *De l'esprit de lois, Oeuvres complètes de Montesquieu*, Paris, 1846
124. MONTESQUIEU, *De l'Esprit des lois*, Livre XI, cap. IV, 1748, - ediție electronică http://classiques.uqac.ca/classiques/montesquieu/de_esprit_des_lois/partie_2/de_esprit_des_lois_2.html
125. MORAVCSIK, Andrew. *The Origins of Human Rights Regimes: Democratic Delegation in Postwar Europe*, in *International Organization*, vol. 54, Cambridge University Press, 2000
126. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina; GRIGORESCU, Alina Mihaela. *Curtea Europeană a Drepturilor Omului – garant al protecției drepturilor migranților*, *Punctul critic – Trimestrial de diagnoză socială, politică și culturală* nr. 3-4 (45-46), 2023, Ed. Fundația Culturală Ideea Europeană, București, 2024
127. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *Drepturile Omului – o creație continuă, Declarația Universală a Drepturilor Omului – un ideal de atins* în *In Honorem Brândușa Ștefănescu, Interpretarea și aplicarea dreptului. Supremație, prioritate, preeminență și subsidiaritate*, Ed. Hamangiu, București, 2023
128. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *Constitutional Law in Romania*, Third Edition, Ed. Kluwer Law International B.V., The Netherlands, 2023
129. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *Human rights from the Universal Declaration to Artificial Intelligence and its risks*, in *The Impact of Artificial Intelligence on Human Rights*, Ed. Universitară; Universul Academic, București, 2023
130. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *The universal declaration of human rights - past, present, and future* – în *Law Review, Supiment*, Ed. Universul Juridic, București, 2022
131. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina; ZLĂTESCU, Petru Emanuel. *Implementarea Cartei etice europene privind utilizarea inteligenței artificiale în sistemele judiciare și mediul lor*, în *Globalizarea societății. Globalizarea dreptului.* – Ed. Universitară, Ed. Universul Academic – București, 2020

132. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. „*Retrospectives and perspectives concerning the European Convention on Human Rights 70 years after its adoption*” - Supplement of Valahia University – Law Study, October 23-24, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2020
133. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina; MARINICĂ, Claudia Elena. *Instituțiile Uniunii Europene*, Ed. Universitară, Ed. Universul Academic, București, 2020
134. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina; DĂNIȘOR, Dan Claudiu; BĂLAN, Marius Nicolae; BERCEA, Raluca; ALISTAR, Victor; DEȚEȘEANU, Daniela Anca; TOMULEȚ, Cristina; LAZĂR, Raluca Ștefania, *Studiu comparativ privind accesul la justiție, la asistență și consiliere juridică, căi alternative de rezolvare a litigiilor, inclusiv a litigiilor administrative în state membre ale Uniunii Europene și ale Consiliului Europei*, Transparency International România, București, 2019
135. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina; MARINICĂ, Elena. *Dreptul Uniunii Europene*, Ed. Universul Academic, Ed. Universitară, București, 2017
136. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *Elemente de drept public comparat*, în „Reforma Statului: Instituții, proceduri, resurse ale administrației publice”, ed. Wolters Kluwer, București, 2016.
137. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *Human Rights: A dynamic and evolving process*, Ed. Pro Universitaria Publishing House, Bucharest, 2015
138. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina *Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului*, Revista “Drepturile Omului” nr. 2, IRDO, București, 2013
139. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *Drepturile omului - un sistem în evoluție*, Editura Institutului Român pentru Drepturile Omului (IRDO), București, 2007;
140. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *Apariția și evoluția istorică a drepturilor omului, Drepturile omului – un sistem în evoluție* – Editura Institutului Român pentru Drepturile Omului – București, 2007
141. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. *Protecția juridică a drepturilor omului*, IRDO – Universitatea Spiru Haret, București, 1996

142. MOROIANU ZLĂTESCU, Irina. BELU MAGDO, Monna-Lisa., *The Implementation of the International and European Union Legal System Into National Regulations, in the Context of Globalisation* – Law Review, vol XI, issue 1, January-June 2021, Ed. Universul Juridic, București, 2021
143. MOWBRAY, Alastair. *The Development of Positive Obligations under the European Convention on Human Rights by the European Court of Human Rights*, Bloomsbury Publishing, London, 2004
144. NICOLESCU, Basarab. *Transdisciplinaritatea: Manifest*, Ed Junimea, Iași, 2007
145. NICOLESCU, Cristina Elena. *Drepturile omului și politicile publice în context românesc, în Evoluția dreptului și a societății românești în context internațional 1918-2018* /ed. coord. Irina Moroianu Zlătescu, Ed. Universul Academic, București, 2019
146. NIETZSCHE, Friedrich. *Așa grăit-a Zarathustra*, Editura EDINTER, București, 1991
147. NOICA, Constantin. *Devenirea întru ființă. Scrisori despre logica lui Hermes*, Editura Humanitas, București, 1998
148. NOZICK, Robert. *Anarhie, stat și utopie*, ed. Humanitas, București, 1997
149. O'DONNELL, Thomas A. *The Margin of Appreciation Doctrine: Standards in the Jurisprudence of the European Court of Human Right*, în *Human Rights Quarterly*, vol 4, nr. 4, The Johns Hopkins University Press, 1982
150. ORAKHELASHVILI, Alexandrer. *The European convention on human rights and international public order*, Cambridge Yearbook of European Legal Studies, 2003
151. OROVEANU, Matei T. *Tratat de Știința Administrației*, Ed. Cerma, București, 1996
152. OROVEANU, Matei T. *Cu privire la obiectul științei administrației*, „Studii și cercetări juridice” nr. 2, Ed. Academiei Române, București, 1971
153. PERNICE Ingolf; KANITZ Ralf. *Fundamental Rights and multilevel constitutionalism in Europe*, Walter Hallstein-Institut für Europäisches Verfassungsrecht, Humboldt Universität zu Berlin, 2004

154. PICHERAL, Caroline. *L'ordre public européen: recherches sur une notion complexe en droit communautaire et droit européen des droits de l'homme*, Université Montpellier, Montpellier, 1999
155. PIVNICERU, Mona-Maria.; BENKE, Károly. *The Principle of Proportionality Reflected in the Case-Law of the Constitutional Court of Romania. German Constitutional Influences*, Revista de Drept Constituțional, Constitutional Law Review, nr. 1/2015, Editura Universul Juridic, București, 2015
156. PLATON. *Theaitetos* - Traducere, interpretare și note de Andrei Cornea – Ed. Humanitas, București, 2012
157. PLEȘU, Andrei. *Obscenitatea publică*, Ed. Humanitas, București, 2004
158. PREDESCU, Ovidiu; UDROIU, Mihail. *Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul procesual penal român*, Editura C.H. Beck, București, 2007
159. POPELIER, Patricia; LEMMENS, Koen. *The Constitution of Belgium: A Contextual Analysis*, Hart Publishing, Oxford, 2015
160. POPELIER, Patricia; VAN de HEYNING, Catherine, *The Belgian Constitution: The Efficacy Approach to European and Global Governance*, în National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law, National Reports, Published by T.M.C. ASSER PRESS, The Hague, 2019
161. RAINER, Arnold. *Justiția constituțională și evoluția dreptului constituțional*, - „Un sfert de secol de constituționalism” - Manifestare dedicată celei de-a 25-a aniversări a Curții Constituționale a României București, 24-25 mai 2017, Conferință internațională, Editura Hamangiu București, 2018
162. REPETTO, Giorgio. - *The constitutional relevance of the ECHR in domestic and european law – an Italian perspective* – Intersentia, Cambridge, 2013
163. SCHABAS, William A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary*, Oxford: Oxford University Press, 2015

164. SCHERMERS, Henry G. *The 11 th Protocol to the European Convention on Human Rights*, European Law Review nr. 19, 1994
165. SANGIOVANNI, Andrea. *Humanity Without Dignity: Moral Equality, Respect, and Human Rights*, Cambridge, Harvard University Press, 2017
166. SADURSKI Wojciech. *Partnering with Strasbourg: constitutionalisation of the European Court of Human Rights, the accession of Central and East European states to the Council of Europe, and the idea of pilot judgement*, Human Rights Law Review, Vol. 9, Oxford University Press, 2009
167. SARTRE, Jean-Paul. *Basic Writings, Existentialism*, Edited by Stephen Priest, Routledge, London, 2001
168. SAUL, Matthew; FOLLESDAL, Andreas; ULFSTEIN Geir, eds., “*The international human rights judiciary and National Parliaments. Europe and Beyond*”, 1st ed. Cambridge University Press, 2017; <https://doi.org/10.1017/9781316874820>
169. SĂHLEANU, Victor; *Interdisciplinaritatea în antologia contemporană*, Coordonatori acad. Ștefan Milcu și dr. Virgil Stancovici, Editura Politică, București, 1980
170. SCHMAHL, Stefanie; BREUER, Marten. *The Council of Europe: Its law and policies. Impact of the Council of Europe on national legal systems*, Oxford, Oxford University Press, 2017
171. SCHUMAN, Robert. *Pentru Europa*, Ed. Regia Autonomă “Monitorul Oficial”, cu sprijinul Fundației Robert Schuman, București, 2003
172. SCHWARZE, Jürgen. *Judicial Review of European Administrative Procedure*, Public law, No. 1, Ed. Sweet & Maxwell, London, 2004
173. SERHIY, Melenko; PARANYUK, Dan. *Application of the Principle of Good Governance in the Activities of the European Court of Human Rights* in European Journal of Law and Public Administration, Ed. Lumen Publishing House, vol. 7, 2020
174. SEVER, Alexandru. *Ordine și dezordine*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2002

175. SEVERIN, Adrian. *Raportul dintre Constituția României și legislația UE (Constituția României în dreptul UE și dreptul UE în Constituția României)*, Dreptul nr. 2/2020
176. SHORT, Damien. *Researching and studying human rights: interdisciplinary insight*. in Contemporary Challenges in Securing Human Rights. Institute of Commonwealth Studies, School of Advanced Study, University of London, 2015
177. SPANO, Robert. *The Rule of Law as the Lodestar of the European Convention on Human Rights: The Strasbourg Court and the Independence of the Judiciary*, European Law Journal 27, 2021
178. SZABÓ, Zsolt. *The European Court of Human Rights and parliamentary procedures*, in Malina, Novkirishka Stoyanova; Martin, Belov; Dilyan, Nanchev (szerk.) Human Rights - 70 years since the adoption of the Universal Declaration of Human Rights, Sofia, Bulgária, St. Kliment Ohridski University Press, 2019
179. ȘORA, Mihai. *Articularea gândirii libere*, în Polis – Revistă de științe politice, vol. IX, nr 2 (32), Facultatea de Științe Politice și Administrative, Universitatea „Petre Andrei” din Iași, 2021
180. TAMANAHA, Brian Z., *Functions of the Rule of Law*, Washington University in St. Louis Legal Studies Research Paper Series, No.18-01-01, January 2018
181. TITULESCU, Nicolae. *Dinamica păcii în Documentele diplomatice*, Ed. Politică, București, 1967
182. ȚUȚEA, Petre. *Reflecții religioase asupra cunoașterii*, Ed. Nemira, București, 1992
183. ULFSTEIN, Geir. *Transnational constitutional aspects of the European Court of Human Rights*, in Global Constitutionalism (2021), Cambridge University Press, 2021
184. VASAK, Karel. *The international dimensions of human rights*, Unesco, 1982
185. VELAERS, Jan. *Constitutional Versus International Protection of Human Rights: Added Value or Redundancy? The Belgian Case, in the Light of the Advisory Practice of the Venice Commission*, Revue interdisciplinaire d'études juridiques 2 (Volume 77), Éditions Presses de l'Université Saint-Louis, 2016
186. WALDRON, Jeremy. *"The Rule of Law"*, The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall

2023 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), 2023, <https://plato.stanford.edu/archives/fall2023/entries/rule-of-law/> - accesat 5 februarie 2024

187. WALDRON, Jeremy. *Chipul lui Dumnezeu: Drepturi, rațiune și ordine* în *Fides et Libertas*, ed. Centrul pentru Studierea Dreptului și Religiei, Universitatea Emory, Atlanta, 2010-2011

188. WEIL, Gordon Lee. *The Evolution of the European Convention on Human Rights*, in *The American Journal of International Law*, Vol. 57, No. 4, Cambridge University Press, 1963

189. WHEATLEY, Steven. *Interpreting the ECHR in Light of the Increasingly High Standards Being Required by Human Rights: Insights from Social Ontology*, în *Human Rights Law Review*, vol. 24, martie 2024

190. WILDHABER, Luzius. *Un avenir constitutionnel pour la Cour européenne des Droits de l'Homme?*, *La Revue universelle des droits de l'homme*, R.U.D.H., nr.14, 2002, Ed. Engel Verlag, Munchen, 2002

191. WILSON, Richard. *“Human rights, culture and context: an introduction”*, Richard Wilson (ed.), in *Human Rights, Culture and Context: Anthropological Perspectives*, London: Pluto Press, 1997

192. WITTLING-VOGEL, Almut. *“The Role of the Legislative Branch in the Implementation of the Judgments of the European Court of Human Rights”*, in *Judgments of the European Court of Human Rights - Effects and Implementation*, Vol. 2, Edited by: Max Planck Institute Luxembourg for International, European and Regulatory Procedural Law, Prof. Dr. Dr. h.c. Burkhard Hess, Prof. Dr. Hélène Ruiz Fabri, 2014 https://doi.org/10.5771/9783845259345_59